

CAMPUS
HELSINGBORG

Institutionen för service management
och tjänstvetenskap

Examensarbete för kandidatexamen

Det gröna stödet

”Det ska vara lätt att göra rätt”

En kvalitativ studie om betydelsen av stöd för att underlätta ekoentreprenörers utmaningar

Saga Kjell

Linn Forsander

Antal ord: 14 400

Gruppenr: 51

Handledare:

Hervé Corvellec

Examensarbete

VT 2019

Sammanfattning

Titel: Det gröna stödet - “det ska vara lätt att göra rätt”. En kvalitativ studie om betydelsen av stöd för att underlätta ekoentreprenörers utmaningar

Nivå och kurs: Kandidatuppsats vid Institutionen för Service Management, Lunds Universitet, Campus Helsingborg, KSMK65 Service Management: Examensarbete för kandidatexamen, VT 2019, 15 HP.

Författare: Saga Kjell och Linn Forsander

Handledare: Hervé Corvellec

Bakgrund och problemdiskussion: En av vår tids största samhällsdebatter rör klimatfrågan. I samband med FN:s hållbarhetsmål Agenda 2030 har Sveriges regering publicerat en handlingsplan för en omställning mot en hållbar utveckling. Hållbart företagande är en del av förändringen mot ett hållbart samhälle. Genom ekologiskt hållbara affärsidéer kan ekoentreprenörer bidra till en positiv samhällsutveckling. Att starta företag är generellt svårt och att starta ett företag som fokuserar på ekologisk hållbarhet medför ytterligare utmaningar. Dessa företag kan behöva stöd som underlättar deras hållbarhetsarbete. Eftersom detta är en förhållandevis ny företeelse skulle det vara av intresse att undersöka vilka utmaningar entreprenörer med en ekologiskt hållbar affärsidé möter och vilken betydelse de stödtjänster de har använt sig av för att upprätthålla ekologiskt hållbara verksamheter.

Syfte: Syftet med studien är att öka förståelsen för vilka stöd ekoentreprenörer använder sig av och vilken betydelse stöden har spelat för att underlätta deras utmaningar i hållbarhetsarbetet.

Frågeställningar: Vilka utmaningar möter ekoentreprenörer vad gäller ekologisk hållbarhet? Vilka stöd använder nystartade företag med en ekologiskt hållbar affärsidé och vilken betydelse har stöden spelat?

Metod och genomförande: Uppsatsen utgår ifrån en kvalitativ forskningsmetod.

Teori: Ekoentreprenörer för ekologisk hållbar utveckling, hållbar affärsmodell, det resursbaserade perspektivet.

Slutsatser: Studien visar att definitionen av vad som klassas som stöd har en bredare innebörd för de gröna entreprenörerna än vad man tidigare trott. Vidare visar studien att staten är en viktig aktör i ekologisk hållbar utveckling och bör underlätta för ekoentreprenörer genom att med olika medel skapa ett företagsklimat som främjar samverkan. Slutligen visar studien att ekoentreprenörer behöver en marknadskorrigerings.

Nyckelord: startups, ekologisk hållbarhet, ekoentreprenör, stöd, resurser

Förord:

Det har varit en angelägenhet att skriva denna uppsats. För oss har det betytt så mycket mer än enbart ett kursmoment. Den har ökat vår medvetenhet kring ekologisk hållbarhet och skapat en vilja att göra mer för världen.

Först och främst vill vi passa på att tacka varandra för det vi gemensamt åstadkommit. Våra styrkor och svagheter har kompletterat varandra och därmed utgjort ett stort stöd. Vårt delade engagemang för området har gjort det enkelt att fördela arbetet jämnt.

Sedan vill vi tacka Hervé Corvellec för din närvaro och ditt engagemang i vår uppsats. Du har fått oss att lyfta blicken bortom det uppenbara.

Slutligen vill vi rikta det största tacket till alla inspirerade och inspirerande eldsjälur i studien som bidrar till en hållbar utveckling i samhället - den här uppsatsen tillägnas er som vårt gröna stöd, ni ger oss hopp om framtiden!

Hoppas att läsningen av studien uppskattas lika mycket som vi har uppskattat att utföra den! Att vår passion för ekologisk hållbarhet lyser igenom orden.

Campus Helsingborg, Lunds Universitet

Helsingborg, den 27 maj 2019

Saga Kjell

Linn Forsander

Innehållsförteckning

1. Inledning	1
1.1. Problembakgrund.....	1
1.2. Problemdiskussion.....	2
1.3. Syfte och frågeställning	3
1.4. Avgränsningar	4
1.5. Disposition.....	4
2. Teori.....	5
2.1. Ekoentreprenörer för ekologisk hållbar utveckling	5
2.2. Hållbar affärsmodell	8
2.3. Resursbaserade perspektivet.....	10
3. Metod.....	14
3.1. Metodval	14
3.2. Datainsamling	15
3.2.1 Semistrukturerade intervjuer.....	15
3.2.2. Urval	16
3.2.2.1. Val av litteratur	16
3.2.2.2. Val av företag och intervjurespondenter	16
3.2.3. Tillvägagångssätt	17
3.3. Analys av insamlad empiri	18
3.4. Metodkritik	18
3.4.1. Tillförlitlighet.....	19
3.5. Etiska överväganden.....	20
3.6. Källkritik.....	20
4. Analys	21
4.1 Ekologisk hållbarhet svårt att definiera	21
4.2 Den dynamiska balansen mellan ekologisk och ekonomisk hållbarhet	25
4.3 Värdering av resurser skapar en bredare syn på stöd	30
5. Diskussion och slutsatser	36
5.1 Diskussion och egna reflektioner	36
5.2 Slutsatser.....	39
5.3 Förslag till vidare forskning	41
Litteraturlista	42
Bilaga 1. Informationsmall till intervjupersoner
Bilaga 2. Intervjuguide

1. Inledning

1.1. Problembakgrund

En av vår tids största samhällsdebatter rör klimatfrågan. En del i den diskussionen handlar om en strävan mot ett mer hållbart företagande. Detta märks tydligt i tjänsteindustrin där verksamheter försöker bli mer hållbara i sina verksamhetsprocesser. Samtidigt som denna debatt pågår finns även internationella kampanjer som ställer högre krav och förväntningar på verksameters hållbarhetsarbeten världen över. I FN:s hållbarhetsmål Agenda 2030 uppmanas alla medlemsländer till att leda världen mot en hållbar framtid. Företag behöver förändra sitt agerande för att få bättre förutsättningar för att bidra till en hållbar utveckling och därmed förhålla sig till rådande klimatförändringar. I den svenska regeringens handlingsplan för Agenda 2030 går det att utläsa att företagande ska handla om att ha framtiden i åtanke och göra hållbarhetsaspekter till en del av kärnverksamheten (Regeringskansliet, 2018, s.49). Vidare innebär handlingsplanen att företag ska generera en positiv samhällsutveckling där dessa miljömål uppfylls. För att förverkliga dessa mål måste aktörer förse nystartade företag med stöd för att på så sätt hjälpa deras hållbara utveckling.

Regeringen välkomnar det engagemang som finns i näringslivet för Agenda 2030. Ett innovativt och dynamiskt näringsliv och ett bra entreprenörs- och företagsklimat, med en mångfald av företag och företagare är avgörande för omställningen till en hållbar utveckling. Statens roll är att genom ändamålsenliga ramverk och andra styrmedel säkerställa goda förutsättningar för att utveckla en verksamhet i en hållbar riktning. (Regeringskansliet, 2018, s.49)

Tilley och Young (2009) framhäver att den negativa samhällsutvecklingen med sociala och miljömässiga problem har medfört nya möjligheter för entreprenörer samt en ny kategorisering av hållbara entreprenörer har uppkommit. En motivationsfaktor för entreprenörer är friheten att agera utifrån egna värderingar i deras arbete och utveckling. Därför borde entreprenörer inte enbart ses som en bidragande faktor i ekonomins tillväxt, utan även som en drivkraft för ett hållbart samhälle. Om en faktisk hållbar utveckling ska ske behöver entreprenörer och företag integrera och balansera både den ekonomiska, sociala och ekologiska hållbarheten i företaget (ibid.). Ett av problemen är att framgång för företag oftast mäts i form av ekonomisk tillväxt och blir därför det viktigaste målet för företag. Här finns det ett gap i forskningen gällande mätningar av ekologisk och social framgång i företag.

Tilley och Young (2009) föreslår att entreprenörer som faktiskt lyckas med att bibehålla en ekonomisk tillväxt samtidigt som de upprätthåller social och ekologisk hållbarhet, ska bli belönade genom exempelvis sänkta skatter eller skattebefriade. Startups, det vill säga nystartade företag som i fortsättningen kommer att användas synonymt, måste först vara ekonomiskt hållbara för att överleva på marknaden. Därför är ett totalt hållbart entreprenörskap inte möjligt med de regelverk vi har i den nuvarande marknadsbaserade ekonomin (ibid.). Det finns därför starka argument för att underlätta ett hållbart arbete. Ett sådant arbete är förenat med problem särskilt vad beträffar nystartade företag och ekologisk hållbarhet. Jolink och Niesten (2015) hävdar till exempel att tidigare studier visar att affärsmodeller gällande hållbart entreprenörskap inte har lyfts fram i forskningsvärlden. I detta instämmer även Nikolaou, Tsagarakis och Tasopoulou (2018) som tillför att detta gap medför brist på forskning om verktyg för hur entreprenörer framgångsrikt ska lyckas upprätthålla grönt entreprenörskap.

1.2. Problemdiskussion

Det är tillräckligt svårt att vara entreprenör idag och starta företag, sedan blir det en ännu större utmaning när man har en ekologiskt hållbar affärsidé. Bennett (2010, s.51) hävdar att trots svårigheter för nystartade företag att få tillräckligt med stöd idag finns en stor entusiasm bland gröna unga företag. Detta gäller även företag som erhåller statliga stöd för att bedriva hållbar verksamhet. Anledningen till att det är svårare för entreprenörer att skapa ekologiskt hållbara affärsmodeller utan användande av stöd kan tänkas vara att de inte är fokuserade på den ekonomiska hållbarheten, vilket innebär att de inte är vinstdrivande. Istället menar Nikolaou et al. (2018) att till skillnad från traditionella typer av entreprenörskap som drivs av vinster, drivs de gröna entreprenörerna av hållbarhetsvärderingsincitament. Bennett (2010) ifrågasätter om bidragsgivande aktörer har det tålamod som krävs för att se utveckling för ekologiskt hållbara affärsmodeller, då lönsamheten tenderar att vara mer långsiktig.

För att möjliggöra en hållbar utveckling i samhället bör verksamheter tidigt anamma ett hållbart företagande. Om arbetet för ekologisk hållbarhet uppstår redan i inledningsfasen istället för att verksamheter i ett senare skede ska försöka omvandla och utveckla ekologiskt hållbara strategier, kan det tänkas spara både tid och pengar för företagen och samtidigt vara bättre för miljön. Yusuf (2014) lyfter fram att en väsentlig del av statliga medel läggs på att hjälpa och stödja entreprenörer i inledningsfasen. På statliga grunder har det framtagits olika stödprogram för att hjälpa entreprenörer varav ekonomiska understöd är bland de vanligaste.

Ostgaard och Birley (1996) framhäver att stöd i form av rådgivning från konsulter, bankdirektörer, jurister och revisorer utgör ett viktigt stöd för en entreprenör och har därmed en positiv inverkan på ett nystartat företag. I en studie om stödets betydelse för nystartade företag visade det sig att entreprenörer värderade mentorskap och konsulter högt i jämförelse med revisorer och bankdirektörer (Deakins, Sullivan & Whittam, 2000). Inkubatorer är exempel på organisationer som kan erbjuda stödtjänster till entreprenörer. Van Weele, van Rijnsoever och Nauta (2016) framhäver att inkubatorer erbjuder entreprenörer tjänster och resurser i form av affärsrådgivning, teknisk kompetens, kontorsplats och mentorskap. Yusuf (2014) framhäver även att ett flertal studier har gjorts kring stödprogrammets betydelse för entreprenörernas verksamheter men att studierna har gett blandade resultat. I vår studie ser vi på stöd som en tjänst eftersom det är något som har hjälpt och underlättat de gröna entreprenörerna i inledningsfasen. Genom att fråga våra respondenter vad som främst har hjälpt dem i starten har vi därmed låtit de gröna entreprenörerna själva definiera vad stöd har varit för dem. Detta har resulterat i en bredare förståelse för vad stöd kan innebära.

Ovanstående utläggning visar på att det finns en otydlighet för hur nystartade ekologiska företag ska ha möjlighet att både främja hållbar utveckling och samtidigt vara lönsam. Nystartade företag som kan tänkas ha ett lägre ekonomiskt kapital i starten kan ha svårigheter att bibehålla en ekologisk hållbarhet på grund av den extra kostnaden det medför. Av den anledningen kan det vara så att nystartade företag främst drivs av ekonomisk tillväxt för att överleva på marknaden och därför fokuserar på kortsiktighet snarare än långsiktighet. I detta argument instämmer Hoppmann, Sakhel och Richert (2018) och menar att hållbarhetsinitiativ först oftast tas när det genererar ekonomiskt värde eller sänker kostnaderna för företaget. Nystartade företag som trots den ekonomiska bördan bibehåller sin ekologiska hållbarhet kan tänkas behöva stöd för att genomföra sin affärsidé. Eftersom detta är en förhållandevis ny företeelse skulle det vara av intresse att undersöka vilka utmaningar entreprenörer med en ekologiskt hållbar affärsidé möter och vilken betydelse de stödtjänster de har använt sig av har spelat för att upprätthålla ekologiskt hållbara verksamheter.

1.3. Syfte och frågeställning

Syftet med studien är att öka förståelsen för vilka stöd ekoentreprenörer använder sig av och vilken betydelse stöden har spelat för att underlätta deras utmaningar i hållbarhetsarbetet. Två frågeställningar har formulerats utifrån syftet:

- Vilka utmaningar möter ekoentreprenörer vad gäller ekologisk hållbarhet?
- Vilka stöd använder nystartade företag med en ekologiskt hållbar affärsidé och vilken betydelse har stöden spelat?

1.4. Avgränsningar

Undersökningen är avgränsad till att endast omfatta nystartade företag, då vi anser att stöd kan klassificeras som en kritisk del av deras verksamhet i jämförelse med mer etablerade företag. I studien uppehåller vi oss till stor del vid det externa stödet, det vill säga stöd som kommer in i företaget men också vid den interna drivkraften från entreprenörerna. Vad gäller teori har vi valt att avgränsa området för hållbarhet till den ekologiska dimensionen. Detta eftersom den ekologiska aspekten är av störst intresse för oss och för att undersökningen annars blivit för komplex. Metodens avgränsning gäller val av företag där endast företag inom tjänstebranschen inkluderas av relevans för programmet Service Management. Vi har dessutom valt att endast intervjua entreprenörer som driver livsmedelsföretag som haft miljömedvetenhet i sin affärsidé. Vidare är uppsatsen skriven ur de gröna entreprenörernas perspektiv snarare än ur konsumenternas.

1.5. Disposition

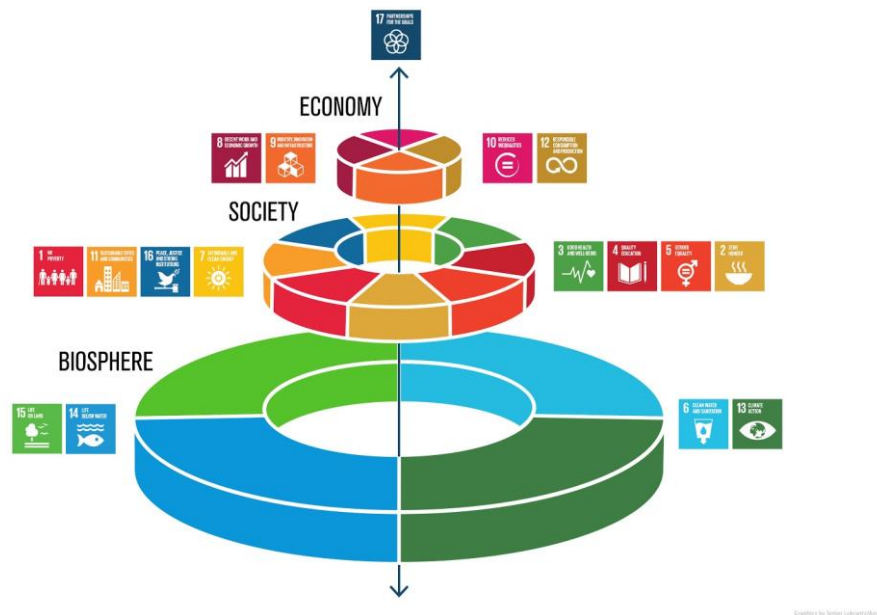
Efter det inledande kapitlet som redogjort för uppsatsens problembakgrund, problemdiskussion, frågeställningar, syfte och avgränsningar presenteras i det andra kapitlet det teoretiska ramverket som är grundläggande för analys av empiri samt för att besvara frågeställningarna. Detta kapitel inleds med ekoentreprenörer för ekologisk hållbar utveckling följt av hållbar affärsmodell. Dessa teorier fokuserar på vad ekologisk hållbar utveckling är och hur ekoentreprenörer kan bidra till utvecklingen. Teorierna visar även på den dynamiska balansen mellan ekologisk och ekonomisk hållbarhet i en hållbar affärsmodell. Sedan följer teorin om det resursbaserade perspektivet som diskuterar hur olika resurser breddar synen på stöd. I kapitel tre redogör vi för använd metod. Detta kapitel vägleder läsaren genom insamling och bearbetning av insamlad empiri med hänsyn till urval och kritik. I det fjärde kapitlet övergår vi till analys då det insamlade empiriska materialet analyseras i relation till det teoretiska ramverket. I detta kapitel presenteras tre teman: ekologisk hållbarhet är svårt att definiera, den dynamiska balansen mellan ekologisk och ekonomisk hållbarhet samt värdering av resurser skapar en bredare syn på stöd. I det femte kapitlet avslutas uppsatsen genom en diskussion med egna reflektioner som fastställer vad analysen resulterat i, för att sedan avsluta med slutsatser och förslag på framtida forskningsområden inom ämnet.

2. Teori

I detta kapitel presenteras den teoretiska referensramen av relevans som har framtagits för att uppfylla uppsatsen syfte. Inledningsvis framförs en beskrivning av ekologisk hållbar utveckling och ekoentreprenörens roll som utgör grunden för studien och ger läsaren en bredare förståelse kring dess problematik. Vidare introduceras teorin om hållbar affärsmodell för att påvisa utmaningar ekoentreprenörer möter, för att sedan övergå till det resursbaserade perspektivet som hjälper oss att få en bredare förståelse för stöd. Teorin används som grund för att analysera och förstå det empiriska materialet som samlats in genom kvalitativa intervjuer.

2.1. Ekoentreprenörer för ekologisk hållbar utveckling

Hållbarhet brukar traditionellt delas in i tre dimensioner: ekonomiskt, socialt och ekologiskt (Scott, Hall & Gössling, 2012). Scott et al. (2012) hävdar att det måste finnas en balans mellan dessa för att en hållbar utveckling ska vara möjligt. Ekologisk hållbarhet handlar enligt Rummukainen och Smith (2015, s.13) om “jordens ekosystem och att långsiktigt behålla deras funktioner, till exempel förmågan att producera mat och energi, tillhandahålla rent vatten, reglera klimat och bidra till rekreation”. Vidare menar de att hållbar utveckling innebär hur de tre dimensionerna förhåller sig till varandra. Johan Rockström och Pavan Sukhdev (Stockholm Resilience Centre, u.å) har introducerat ett nytt sätt att se på hållbar utveckling, vilket modellen nedan illustrerar. Med utgångspunkt i nedanstående modell, vill vi steg för steg förflytta oss mellan de olika dimensionerna i SDG modellen för att närmare oss den enskildes entreprenörers perspektiv vilket utgör kärnan i denna uppsats. För att det ska vara meningsfullt att diskutera ekoentreprenören måste en förståelse nämligen skapas för entreprenörens betydelse i ett större sammanhang.

Figur 1. Rockström, J. & Sukhdev, P. (u.å). Sustainable Development Goals-modellen (SDG) [bild]
 Hämtad från:
<https://www.stockholmresilience.org/images/18.36c25848153d54bdba33ec9b/1465905797608/sdgs-food-azote.jpg>

Det nya perspektivet innebär nämligen att den ekonomiska och sociala dimensionen ses som inbyggda delar i den ekologiska dimensionen. Detta skiljer sig från att se dimensionerna som tre separata delar. Modellen är ett bidrag till FN:s hållbarhetsmål i Agenda 2030 för att med hjälp av den nå målen för hållbar utveckling. Ammenberg (2004, s.41) poängterar att den miljömässiga dimensionen kan på vetenskapliga grunder argumenteras vara den viktigaste då den sätter ramarna för hållbar utveckling. På lång sikt hjälper det inte enbart med en social och ekonomisk hållbarhet om det ekologiska perspektivet saknas (ibid.).

Ett problem med just begreppet hållbarhet är att det är svårdefinierat. Corvellec (2016, s.397) lyfter fram att ett performativt angreppssätt på begreppet hållbarhet som bidrar till en bred och varierande förståelse för hållbarhet. Det handlar inte alltid om vad som faktiskt är hållbart eller inte, utan om en förståelse för vilket hållbart agerande som ger ökad legitimitet och genomslag och varför. Ett performativt angreppssätt bidrar till en insikt i hur dynamiskt den hållbara övergången kan vara och att hållbarhet inte enbart kan definieras utifrån teorier eller hur man vill se det politiskt, utan man måste även se på hur hållbarhet formas i praktiken utifrån individerna och organisationer i samhället (ibid.).

Ekologisk hållbar utveckling kan hänvisas till begreppet "ekologiska fotavtryck" som är en indikator på förbrukning av naturresurser och hantering av avfallet (Hammond, 2006, s.27). Behovet av att effektivisera resursförbrukningen och begränsandet av fossila bränslen poängterar Hammond (2006, s.35) som ett viktigt inslag i ekologisk hållbar utveckling. Bansal och Roth (2000, s.717–718) refererar till det ekologiska fotavtrycket genom konceptet ekologiskt företagsansvar och hävdar att det finns fyra anledningar till varför företag väljer att arbeta för ekologisk hållbar utveckling: lagstiftning, påtryckning från intressenter, ekonomiska möjligheter och etiska motiv. Detta antagande stöds av Balls (2016) tes att företag som strävar efter miljömässigt entreprenörskap som prioriterar långsiktig hållbarhet är de som bör få stöd från regeringen. Det kan ske i form av skattelättnader, subventioner och kapitalfinansiering för att stimulera företag med en miljöinriktning (ibid.).

När det gäller den sociala dimensionen är statens och institutionernas stöd till den enskilde företagaren av särskilt intresse för ekoentreprenörerna. För att främja en ekologisk hållbar utveckling kan staten försöka underlätta för hållbara affärsidéer. Paulsson (2015, s.182) menar att staten är en viktig aktör i en hållbar utveckling eftersom den ingår i internationella överenskommelser med andra länder samtidigt som staten själv kan bestämma utvecklingen inom landets egna gränser. Soneryd och Ugglå (2011, s.33) menar att företag förväntas och styrs mot att inneha ett miljömässigt ansvar. De poängterar att hållbar utveckling behöver en förändring i samhället där miljöhänsyn blir en viktig aspekt inom olika verksamheter, de menar att det är samhällets institutioner som behöver förändras och moderniseras för att underlätta detta arbete. De menar att ekologisk modernisering är ett sätt att binda samman miljön med den ekonomiska tillväxten. Grön teknik, innovation och entreprenörskap är väsentliga förutsättningar för att hantera den negativa samhällsutvecklingen och för att driva utvecklingen i en ekologisk riktning. Här har staten en roll att initiera samverkan och skapa förutsättningar för innovation. Staten ska även försöka påverka individers och organisationers beteende via avgifter och skatter (ibid.). Hall och Williams (2008, s.96) menar däremot att stater måste överge tanken om att agera företagskontrollant och istället se sig som förmedlare. Vidare hävdar de att staten måste fokusera på skapande av ett stöttande företagsklimat som främjar flexibilitet och nätverkskapacitet för mindre verksamheter.

Dean och McMullen (2007) menar att de marknadsmisslyckanden som påverkar miljön negativt skapar möjligheter för hållbara entreprenörer till att ta fram affärsidéer som både är lönsamma och bidrar till en positiv samhällsutveckling och ekologisk hållbarhet. En

miljömedveten eller ekologisk entreprenör definieras som en entreprenör som upptäcker, utvärderar och utnyttjar den ekonomiska möjligheten på grund av samhällets miljömässiga problem. En ekoentreprenör vill minska den negativa miljöpåverkan samtidigt som hen tillvarar den ekonomiska möjligheten. Detta kan innebära att ekoentreprenören hittar nya tillvägagångssätt eller metoder för att minska den negativa miljöpåverkan eller att hen säljer miljömedvetna produkter av hög kvalitet till en marknad inom en miljömedveten nisch (Dean & McMullen, 2007). Ekoentreprenörer spelar en betydande roll för en positiv samhällsutveckling, därför poängterar Dean och McMullen (2007) att staten spelar en viktig roll i att belöna miljömedvetet engagemang och entreprenöriellt beteende. Ett förslag är att avlägsna bidrag till de som driver en verksamhet som har en negativ samhällspåverkan och istället utveckla en policy som hjälper och understödjer hållbara verksamheter. De menar vidare att det är dags att samhället inser vikten av hållbara entreprenörens arbete och att vi därmed möjliggör för dem till att genomföra sina idéer och visioner (ibid.).

2.2. Hållbar affärsmodell

Freeman och Gilbert Jr. (1992) menar att en affärsmodell traditionellt sett fokuserar på att skapa ett ekonomiskt värde för företag, vilket innebär att den sociala och ekologiska aspekten bortprioriteras. Benn, Dunphy och Griffiths (2006) framhäver att den traditionella affärsmodellen måste förändras till en modell som integrerar den ekonomiska, sociala och ekologiska hållbarheten. Stubbs och Cocklin (2008) håller med resonemanget och menar att företag måste behandla alla hållbarhetsaspekter som en del av affärsstrategin, snarare än att se den ekologiska och sociala aspekten som ett vagt inslag i affärsmodellen. Stubbs och Cocklin (2008) framhäver att hållbara verksamheter uttrycker sitt syfte och vision i form av ekologiska, ekonomiska och sociala resultat. Den ekonomiska vinsten i företaget är en förutsättning för att företaget ska kunna uppnå ekologiska och ekonomiska resultat. Detta betyder att en hållbar verksamhet behöver en ekonomisk lönsamhet för att kunna existera på marknaden, men själva syftet med verksamheten är inte att enbart skapa en ekonomisk vinning. Entreprenörer eller verksamheter som strävar efter att arbeta hållbart gör det för att de vill göra det rätta och smarta valet i samhället.

Stubbs och Cocklin (2008) menar att definitionen av en hållbar affärsmodell varken är fullständig eller normativ och att definitionen kontinuerligt kommer att förbättras ju mer förståelse och forskning vi får angående hur företag på bästa sätt anammar och fastställer hållbarhet i verksamheter. En hållbar affärsmodell kan definieras som en affärsmodell där

hållbara föreställningar formar drivkraften för företagets beslutsfattande. Jolink och Niesten (2015) lyfter fram en hållbar affärsmodell som fokuserar på den ekologiska hållbarheten bland entreprenörer. De menar att modellen framhäver hur ekoentreprenörer väljer att prioritera och balansera den ekologiska delen av verksamheten med den ekonomiska delen. En del ekoentreprenörer drivs fortfarande av den ekonomiska tillväxten medan andra drivs av att förbättra världen. Ekoentreprenörer är entreprenörer som upplever en ständig spänning mellan att driva en verksamhet med ekonomisk vinning och att driva en verksamhet som är fullt hållbar. Det gäller att balansera de hållbara idealen med att driva en verksamhet som går runt. Detta innebär att ekoentreprenörerna kontinuerligt behöver överväga om de ska fokusera på verksamhetens lönsamhet och förbise vissa hållbarhetsaspekter, eller hålla fast vid holistiska hållbarhetstanken med risk för minskad avkastningen för verksamheten som följd (ibid.). En ekoentreprenör ser möjligheten till att förbättra och förändra industrin genom att starta ett hållbart företag. Problemet är att den kortsiktiga kostnaden för att starta upp ett hållbart företag kan ta bort fokuset från verksamhetens ekologiska mål. Entreprenörens initiativ leder till att balansera de kortsiktiga ekonomiska målen med de långsiktiga hållbara målen för att skapa och upprätthålla en lönsamhet i verksamheten (Jolink & Niesten, 2015). Fortsättningsvis i studien kommer vi att omväxlingsvis använda begreppen ekoentreprenör och gröna entreprenörer för att beteckna samma sak.

Sundaram och Inkpen (2004) menar att en svårighet med en hållbar affärsmodell kan vara att investerarens och aktieägares främsta värderingar ligger i att maximera vinster och snabbt få avkastning på investeringen. En hållbar affärsmodell genererar inte en snabb avkastning på investeringen eftersom en hållbar affärsmodell fokuserar på en långsiktig och hållbar utveckling vilket gör att investerare får en låg avkastning i början. En hållbar affärsmodell förutsätter att investerarens, intressenters och organisationers värderingar ligger i linje med ett hållbarhetsperspektiv som inte enbart fokuserar på den ekonomiska maximeringen. Idag genomsyras inte samhällets normer och värderingar av ett hållbarhetsperspektiv som inkluderar både den ekonomiska, ekologiska och sociala aspekten (ibid.).

Jolink och Niesten (2015) presenterar olika kategorier av affärsmodeller som ekoentreprenörer använder sig av. Det som skiljer kategorierna åt är främst hur ekoentreprenörerna ser på värderingarna kring verksamheten. För en entreprenör kan en stabil ekonomisk tillväxt vara det grundläggande för att verksamheten ska kunna växa och bidra till en bättre värld. I en annan kategori av affärsmodeller kan entreprenör vara villiga att

kompromissa med vissa värderingar i verksamheten för att nå ut till en större målgrupp och generera en större vinst. Den typen av verksamhet vill vara hållbar men behöver få in pengar för att kunna existera på marknaden. En tredje kategori utgår ifrån att entreprenörer arbetar utifrån grunden att det går att vara totalt hållbar samtidigt som man är lönsam i verksamheten (Jolink & Niesten, 2015).

Stål och Bonnedahl (2016) menar att det är svårt att skapa en marknad och prissätta ekologiskt hållbara produkter och tjänster. Även om man lyckas skapa en passande marknad så finns det ändå ingen garanti för att konsumenterna skulle göra "det rätt valet". Därför borde gröna entreprenörer hitta nya hållbara affärsmodeller som frångår den traditionella marknaden och ser på värdet och samhällsnyttan utöver efterfrågan på marknaden (Stubbs & Cocklin, 2008).

2.3. Resursbaserade perspektivet

Penrose (1995) menar att ett företags fokus ska ligga på samspelet mellan företagets interna resurser vilket skiljer sig från tidigare synsätt där utgångspunkten har varit baserat på en omvärldsanalys. Porter (2008) och hans modell 'de fem konkurrenskrafterna' är ett exempel på ett sådant utifrånperspektiv där målet är att utforma konkurrensstrategier baserade på de externa resurserna. Penrose (1995) motsätter sig detta och frångår 'utifrån-och- in tänket' och tillämpar istället ett 'inifrån-och-ut' tankesätt. Emellertid presenterar senare studier en integration mellan interna och externa resurser som uppges som det resursbaserade perspektivet (Barney, 1991). Det resursbaserade perspektivet är därmed en teori som handlar om att ett företags strategi baseras på de resurser företag har tillgång till. När dessa resurserna sammanställs kan det därmed tänkas utgöra ett stöd för företaget. Barney (1991, s.101) menar att resurser inkluderar all sorts tillgång som företaget kontrollerar och har klassificerat resurserna som följande:

- Finansiella resurser vilket innefattar bland annat eget kapital och skulder
- Fysiska resurser såsom anläggning, utrustning, geografisk lokalisering
- Mänskliga resurser innefattar kompetens, erfarenhet, risk och tillit
- Organisatoriska tillgångar som innebär till exempel externa och interna relationer samt delade resurser.

Resurskategori	Beskrivning
Mänskliga resurser	Inkluderar upplärning, erfarenhet, omdöme, intelligens, kontrollerande och arbetarnas insikter, ledningen och tekniska grupper.
Finansiella resurser	Alla typer av finansiella resurser som företagen kan använda för att implementera strategier. Till exempel, finansiella lån, fakturering, tillgångar, hyror osv.
Fysiska resurser	Materiella varor – installationer, utrustning, fysisk teknik som används i företaget, fabrik, geografisk lokalisering.
Organisatoriska resurser	Motsvarar organisatorisk struktur, systemet för kontroll och samordning, organisatorisk kultur, interna och externa relationer. Organisatorisk arkitektur innebär företagets relation med andra organisationer och deras delade resurser med privata och offentliga sektorer.

Tabell 1. Tabellens klassificering av resurser kommer att tillämpas i denna studie.

(Källa: anpassad från Massukado-Nakatani & Teixeira, 2009, s.66–67)

Tillsammans spelar resurserna en betydande roll för ett företags överlevnad, tillväxt och effektivitet (Syssner & Meijer, 2017). Emellertid menar Hart (1995) att det resursbaserade perspektivet innehåller en stor felaktighet då den utesluter den biofysiska miljön. På grund av det växande miljöproblemet anser Hart (1995) att det resursbaserade perspektivet därför är otillräckligt. Författaren pekar i sin artikel på att hänsyn till miljön därför bör tas med för att utveckla teorin och därmed identifiera framväxande källor som utger konkurrensfördelar (ibid.).

Ett flertal av författarna är överens om att betydelsen av mänskliga resurser spelar en betydande roll när det kommer till ett företags konkurrensfördel. Penrose (1995) påstår till och med att anledningen bakom ett företags framgång ofta just är de mänskliga resursernas bidrag. Mänskliga resurser utgörs av verksamhetens ledare, anställda, partners, leverantörer och kunder (Johnson, Whittington, Scholes, Angwin & Regner, 2017, s.98). Förmågan att utnyttja alla dessa resurser resulterar i att människorna i verksamheten utvecklar och använder sin erfarenhet och kompetens för att hjälpa företaget att växa långsiktigt. Det kan även handla om att personalen motiverar varandra, skapar långsiktiga relationer till de som kommer i kontakt med verksamheten eller att personalen använder sitt nytänkande för att skapa innovationer. Allt detta utgör en stor konkurrensfördel för verksamheten (ibid.). Barney och Wright (1998) poängterar även betydelsen av de mänskliga resurserna inom det

resursbaserade perspektivet. De menar att det går att imitera kostnadsnedskärningar eller kvaliteten av service men värdet de anställda skapar för kunderna är unikt och går därför inte att imitera.

Van Weele et al. (2017) menar att startups har en tendens till att inte utnyttja alla de resurser som finns att tillgå. Albert och Couture (2013) lyfter fram en negativ aspekt av att entreprenörer får stöd i inledningsfasen. De menar att bidragsgivande aktörer kan ha ett för stort inflytande på startups och därmed kan styra utvecklingen. Om det är fallet så kan stöd hämma entreprenörernas självständighet och istället leda till att startups blir beroende av stöd. Därför bör inkubatorer och acceleratorer, det vill säga organisationer som främjar startups tillväxt och utveckling, ta hänsyn till de olika utgångslägen för att tillsammans med entreprenörerna skapa lösningar (Albert & Couture, 2013). Sådana "stödjande" organisationer finns över hela världen, vars funktion är att bidra med grundläggande resurser såsom: infrastruktur, supporttjänster och nätverk (Petrucci, 2018, s.544). Inkubation spelar enligt Petrucci (2018) en kritisk roll vad gäller stödande av framgångsrik affärsutveckling. Van Weele et al. (2017) menar däremot att en anledning till att inkubatorer inte alltid leder till önskat resultat är att de inte anpassar resursutbudet till den specifika startupen och dess utvecklingsfas, detta resulterar i en anpassnings felaktighet mellan vad som erbjuds och vad som faktiskt behövs för det nystartade företaget. Van Weele et al. (2017) framhäver att deras studie pekar på att startups hade varit i större behov av coachning och kunskap om affärsutveckling istället för att få hjälp med finansiering. Därför är det av stor vikt för inkubatorer att utveckla ett resursutbud av hög kvalitet där matchningen överensstämmer mellan utbud och efterfrågan på tjänster samt att inkubatorer hjälper entreprenörer att skapa förståelse kring sina resursbehov för att lyckas långsiktigt. Till skillnad från inkubatorer som främst fokuserar på företagets inledningsfas fokuserar acceleratorer på företagets tillväxt.

Uhm, Sung och Park (2018) diskuterar accelerators roll för startups och tar även upp denna problematik. Vidare hävdar de att det är få studier som lyfter acceleratorernas roll från ett resursbaserat perspektiv (ibid.). Förståelsen av accelerator i ett resursbaserat perspektiv kan nämligen bidra till möjligheten att överväga i vilken utsträckning behovet av stöd är för entreprenörer. Det resursbaserade perspektivet erbjuder därför ett värdefullt ramverk för att utvärdera samspelet mellan resursflöden mellan startups och acceleratorerna (Uhm et al., 2018).

Nikolaou et al. (2018) använder i sin studie det resursbaserade perspektivet med utgångspunkt från bland annat Penrose (1995) för att undersöka drivkrafterna för gröna nystartade företag inom servicesektorn genom att sammankoppla den resursbaserade teorin med företags miljöarbete. Ur studien framkommer det att styrande aktörer såsom regeringar är ansvarig vad gäller främjandet av gott företagsklimat för nystartade klimatsmarta företag. Däremot ser de en variation vad gäller gröna entreprenörers reaktioner på sådana regleringar. De nämner att nya regleringar har resulterat i ett företagsklimat som uppmuntrar grönt företagande genom att både ekonomisk lönsamhet och miljöfördelar har uppnåtts. Detta är till gagn för såväl företag som samhälle. Statliga åtgärder såsom bidrag eller subventioner för ekologisk hållbarhet, driver företag att göra miljömedvetna val samtidigt som det ger ekonomiska fördelar. Detsamma menar författarna gäller gröna finansieringssystem och inkubatorer. Författarna menar att initiativ såsom gröna finansieringssystem och inkubatorer kan skapa en infrastruktur som hjälper gröna företag att vara lika lönsamma som andra entreprenöriella företag (Nikolaou et al., 2018).

3. Metod

Detta kapitel förklarar hur studien genomfördes och hur val av metod gjordes för att besvara forskningsfrågorna utifrån studiens syfte. Det inleds med en presentation av forskningsdesign där vi beskriver vårt vetenskapliga perspektiv och tillvägagångssätt för att sedan presentera hur vi har förhållit oss till data, urval och analysmetod. Därefter utvärderas vårt arbete för att uppfylla kvalitetskriterierna, uppvisande av hänsyn till de etiska principerna och källkritik.

3.1. Metodval

Vi har i vår studie valt en kvalitativ ansats eftersom syftet är att förstå hur gröna entreprenörer ser på stöd. Vidare vill vi studera hur dessa stöd påverkar möjligheten att upprätthålla en hållbar affärsmodell (Bryman, 2018). Vi presenterar en konstruktionistisk ontologi, där det vi ser är socialt konstruerat och i ständig förändring (Bryman, 2018). Mot denna bakgrund är vårt antagande att respondenterna i denna undersökning konstruerar sin sociala verklighet vilket kommer till uttryck i samspel med deras tolkning av ordet stöd. Följaktligen har en hermeneutisk epistemologi tillämpats vilket leder till att vi vill skapa en förståelse för ekoentreprenörernas verklighet genom deras tolkningar, det vill säga att utmaningar kring ekologisk hållbarhet samt användandet av stödtjänster är tolkningsbart utifrån betraktaren. Hermeneutiken medför enligt Clandinin (2007, s.229) att vi därför i intervjuerna får insyn i respondenternas perspektiv på världen.

I början av studien hade vi tagit fram potentiella teorier men genom observation på fältet anpassades teorierna utifrån empiriinsamlingen. Detta är i linje med hur Swedberg (2012) förklarar en abduktiv metod. Genom att vi tillät teorierna att forma intervjuerna och intervjuerna i sin tur att omformulera teorierna har en abduktiv forskningsansats använts i denna studie. Alvehus (2013, s.109) menar att empiri och teori därmed är i samspel och förändras i förhållande till varandra. Abduktiv metod tillåter alltså ett växelspel mellan teori och empiri vilket var relevant i vår studie eftersom den insamlade empirin har påverkat teorin och vice versa (Kvale & Brinkmann, 2014, s.239).

3.2. Databesamling

3.2.1 Semistrukturerade intervjuer

Metodvalet i denna undersökning är semistrukturerade djupintervjuer för att ge intervjurespondenterna möjlighet att fritt resonera om sina upplevelser från utvalda temafrågor, vilket genererar djupare svar. Anledningen till att vi valde en djupintervju framför en strukturerad intervju är att vi kan använda en intervjuguide som stöd samtidigt som respondenten har rätt att fråga guiden för att lyfta fram det som hen tycker är viktigt.

En kvalitativ intervju ger oss som intervjuare en större flexibilitet till att ställa andra frågor och följdfrågor under intervjuens gång (Bryman, 2011, s.413). Metoden var gynnsam för vår studie eftersom vi förbehåller oss rätten att leda intervjun utifrån valda teman samtidigt som vi genom semistrukturerade intervjuer försöker förstå dessa teman från subjektets egna perspektiv (Kvale & Brinkmann, 2014). Det medför att vi enklare håller oss inom forskningsfältet samtidigt som vi får en djupare förståelse för respondentens upplevelse, vilket resulterar i nyanserade perspektiv över forskningsläget.

Som Bryman poängterar (2011, s.419) vid utformning av intervjuguide, tänkte vi först igenom vilka teman vi ville vidröra för att få den information vi behövde för att besvara föreställningarna. Efter att vi formulerat relativt breda och öppna frågor samt följdfrågor, rangordnade vi frågorna i en genomtänkt ordning för att ha en röd tråd i intervjuguiden. Mot slutet av intervjuguiden valde vi att ha mer direkta frågor. Anledningen till att de direkta frågorna placerades mot slutet var att inte påverka och leda intervjupersonen från början (Bryman, 2011, s.423). Vi är måna om att ordningen på frågorna kan skifta samt att frågor kan tillkomma eller falla bort beroende på intervjupersonens berättelser. Vi gjorde en pilotintervju för att testa hur frågorna och formuleringen av frågorna uppfattades. Efter pilotintervjun omformulerades några frågor eftersom vi märkte att möjligheten att tolka vissa ord kunde leda till missuppfattningar. Innan intervjuerna bestämde vi vem av oss som skulle ha huvudansvar för utförandet av intervjun, detta för att undvika att vi avbryter varandra och istället behåller fokus på intervjupersonen. Den som inte hade huvudansvar för intervjuandet tog anteckningar och hade en mer observerande karaktär för att fånga in andra intryck än det rent verbala.

3.2.2. Urval

3.2.2.1. Val av litteratur

För att bilda oss en uppfattning om vad den tidigare forskningen har presenterat kring studieområdet, har vi använt oss av databasen LUBsearch. I början av sökningen på relevanta vetenskapliga artiklar ville vi få en bredare förståelse kring hållbara startups och på vilket sätt de kan få stöd i inledningsfasen. Sökorden var följande: sustainable startups, support to entrepreneurs, ecological/green startups. En svårighet som vi bemött under studiens gång var att hitta relevanta vetenskapliga artiklar. Utbudet av vetenskapliga artiklar om stöd till ekologiskt hållbara startups, ekoentreprenörer och hållbara affärsmodeller är litet. Vi har spenderat mycket tid på att hitta sökord som ger bäst träffar, men även tid på att gå igenom artiklar som kan ge oss referenser på andra relevanta artiklar. Därför var det nödvändigt att söka på artiklar som fokuserade på större sammanhang och artiklar med kända begrepp. De sökord som gav bäst resultat var: business incubators, sustainable entrepreneurs, sustainable development och sustainable business model. Vi har använt oss av både äldre och nyare vetenskapliga artiklar vilket visar att tidigare forskning har utvecklats och att den fortfarande är relevant. Vi har även valt att utgå ifrån FN:s hållbarhetsmål i Agenda 2030 eftersom de målen är grundläggande för en hållbar utveckling, samt att de påvisar varför det är ytterst relevant att forska kring vikten av ett hållbart arbete bland företagen.

3.2.2.2. Val av företag och intervjurespondenter

Vid val av företag har vi valt att smalna av området av unga företag med hållbara affärsidéer till att fokusera på startups med en ekologiskt hållbar affärsidé. Utöver ekologiskt hållbara startups har vi endast valt att kontakta företag inom tjänstebranschen för att hålla oss inom Service Management. Av eget intresse valde vi att fokusera på startups inom livsmedelsbranschen. Startups i studien innefattar företag som är i en stark tillväxtfas och inte har en stor geografisk spridning. Det ska däremot hållas i åtanke att somliga av utvalda företag inte längre är i denna fas. I intervjuerna har vi hållit oss till den period då företag befann sig i tidigt utvecklingskede.

Respondenter valdes med omsorg ut efter kriterier om entreprenörskap med ekologiska värderingar för att på så sätt kunna besvara forskningsfrågorna och därmed uppfylla studiens syfte. Detta liknas vid vad Bryman (2011, s.392) benämner som målinriktat urval eftersom bäst lämpade kandidater har valts ut för att få en så bred spridning på svar som möjligt. För att möjliggöra detta sökte vi med hjälp av Google och LinkedIn upp företag och entreprenörer

som uppfyllde dessa kriterier med förfrågan om potentiell intervju. Vissa av respondenterna hade vi fördelaktig vetskap om sedan tidigare efter gästföreläsningar på universitetet. Vissa respondenter föreslog andra relevanta personer som vi även valde att kontakta vilket är i överensstämmelse med den metod som Bryman (2011, s.196) benämner som snöbollsurval.

titel	geografisk lokalisering	intervjuplats	företag	tid	datum
Grundare 1	Helsingborg	Matkooperativet	Matkooperativet	00:49:30	9/4-19
		Bruket Kaffebar	Bruket kaffebar	00:31:18	26/4-19
Grundare 2	Helsingborg	Grupprum, Campus Helsingborg	Rescued Fruits	1:08:04	10/4-19
Grundare 3	Helsingborg	Grupprum, Campus Helsingborg	RåEpok	00:37:44	11/4-19
Grundare 4	Linköping	DoSpace	Eat:em	1:11:27	25/4-19
Grundare 5	Stockholm	Sodexo HK	FoodLoopz	00:56:15	2/5-19
Grundare 6	Stockholm	Intervjuarens lägenhet	Earth Bite	01:35:03	2/5-19
Grundare 7	Stockholm	Rot butik & kök	Rot butik & kök	00:56:15	3/5-19
Grundare 8	Stockholm	Kungliga Tekniska Högskolan	Refood	00:48:33	21/5-19

Tabell 2. Sammanställning av intervjurespondenter

3.2.3. Tillvägagångssätt

Vi tog kontakt med potentiella respondenter som vi ansåg vara relevant för vår studie antingen via mejl eller LinkedIn. Vi beskrev vilka vi är, vad vårt syfte med studien var och varför vi just valt ut dem som potentiella respondenter. Många respondenter ansåg vår undersökning vara viktig och reagerade uppmuntrande kring vårt forskningsområde. Det som tog mest tid för oss var att hitta relevanta företag eftersom vårt uppsatsarbete riktar in sig på en nischad bransch. Respondenterna fick själva bestämma plats för intervjun. Den geografiska

lokaliseringen varierade mellan Helsingborg, Linköping och Stockholm. Vi ställde oss frågan om åsikterna skilde sig åt beroende på var i Sverige man befann sig men kunde egentligen inte se några egentliga skillnader. Vi vill också påpeka att kollektivtrafik som ett miljövänligt alternativ användes som transportmedel till intervjuer som skedde längre bort än gångavstånd. Intervjuerna spelades in för att enklare kunna transkribera och analysera materialet och vi var angelägna om att informera respondenten om detta innan påbörjad inspelning. Det upplevdes en mättnad efter att majoriteten av intervjuerna genomförts då vi kunde se tydliga mönster i hur respondenterna resonerade samt att vi inte längre stötte på några överraskningar i empirin. Vi beslöt oss för att inte längre aktivt söka efter respondenter eftersom vi ansåg att vår insamlade data var tillräckligt nyanserad och innehållsrik för att göra kopplingar och för att besvara våra frågeställningar.

3.3. Analys av insamlad empiri

Efter varje avslutad intervju sammanställdes de viktigaste punkter i ett enskilt dokument vilket Bryman (2011, s.422) poängterar vikten av och som underlättade den senare gjorda transkriberingen. De inspelade materialet delade vi upp rättvist och transkriberade allt eftersom. Sortering av materialet påbörjades i ett tidigt skede då mönster upptäcktes snabbt. Därmed skedde transkribering och sortering samtidigt vilket förenklade vårt arbete med att se samband, skillnader och kopplingar till teorier. Eftersom dessa aktiviteter utfördes samtidigt kunde vi enkelt se teoriernas relevans vilket gjorde att vi uteslöt tidigare valde teorier och istället inkluderade nya. Rennstam & Wästerfors (2015, s.75) menar att intressant innehåll ska markeras i transkriberingen vilket skapade en tydlighet då återkommande resonemang i respondenternas berättelser skapade våra teman. Även frågeställningarna specificerades under sorteringsprocessen då vi insåg att insamlat material ändrade inriktning. Detta växelspel mellan teori och empiri tilläts eftersom vi valt att arbeta med en abduktiv metod. Komplettering av teorier och kodning av insamlat material möjliggjorde och förenklade vårt analysarbete.

3.4. Metodkritik

Kritiken som enligt Bryman (2011, s.368–369) kan riktas mot en kvalitativ forskning är dess subjektivitet, svårigheter till replikation, problem med generalisering samt bristande transparens. I vår studie har vi därför försökt att visa en klar koppling mellan litteratur och forskningsfråga samt göra en tydlig beskrivning av tillvägagångssätt för att påvisa transparens och möjliggöra replikation i största möjliga mån.

Kritik som kan riktas mot urvalet av företag är att företag som har kontaktats är de som vi anser har en ekologiskt hållbar affärsidé utifrån hur de har profilerat sig. Vidare är företagen i studien sådana som hittills har lyckats hålla sig kvar på marknaden något som utesluter exempelvis företag med en hållbar affärsmodell som gått i konkurs. Det är däremot viktigt att poängtera att detta urval inte är ett aktivt val utan beror på att kontakt med mindre framgångsrika företag är svårare.

3.4.1. Tillförlitlighet

Undersökningens tillförlitlighet har tagits i beaktande för att säkerhetsställa studiens kvalitet. Tillförlitlighet i en kvalitativ undersökning består av tre delar: trovärdighet, överförbarhet och pålitlighet (Bryman, 2011, s.354) vilket vi tar hänsyn till nedan.

Strävan efter skapande av trovärdighet för studien har skett genom att noga överväga respondenternas svar och vår tolkning av dessa (Bryman, 2011, s.354). Respondentvalidering har av den anledningen utförts genom att transkribering av intervjun har skickats och godkänts av respondenten, för att på så sätt säkerhetsställa värderingsfrihet. Vidare ökar studiens trovärdighet då en pilotintervju genomfördes för att säkerhetsställa intervjuguide kvaliteten.

Genom att beskriva hur ord som stöd har definieras i studien av intervjupersonerna, har vi strävat efter en så hög överförbarhet som möjligt. Vi vill förtydliga att undersökningsresultatet har ett kontextuellt värde där stöd i studiens mening är fokuserat på specifikt ekologisk hållbarhet. Vi har därmed utförligt beskrivit tillvägagångssättet för att ge möjlighet att utföra liknande studier men med andra komponenter, vilket enligt Bryman (2011, s.355) uppfyller kriteriet för överförbarhet.

Pålitlighet handlar om hur legitimerade studiens alla faser av forskningsprocessen är (Bryman, 2011, s.355). För att uppfylla detta kriterium har vår handledare blivit tilldelad rollen som utomstående granskare för att se till att forskningsprocessen är fullständig och att de teoretiska slutsatserna är välmotiverade.

3.5. Etiska överväganden

Genom hela arbetets gång har vi beaktat de fyra forskningsetiska principerna:

informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet samt *nyttjandekravet* (Bryman, 2011, s.131–145). Informationskravet innebär att intervjupersonen ska tydligt informeras om undersökningens syfte, att deltagandet är frivilligt samt att intervjupersonen kan avbryta sitt deltagande eller stryka något hen har sagt i intervjun (Bryman, 2011, s.131). Genom att förtroendefullt handskats med personuppgifter och det material som insamlats har vi skyddat respondenternas privatliv i enlighet konfidentialitetskravet. I enlighet med dataskyddsförordningen GDPR har studiens respondenter anonymiserats för att skydda deras personuppgifter. Med samtycke från respondenter har däremot deras företagsnamn använts i studien av anledning att temat för intervjuerna inte var känsliga och för att kunna lyfta goda exempel på ekologiskt hållbara företag. Samtyckeskravet är för övrigt till för att intervjupersonen själv ska kunna ha makten över sitt deltagande. Nyttjandekravet är en princip som ser till att den insamlade empirin och personuppgifter enbart används i undersökningens syfte (Bryman, 2011, s.132).

3.6. Källkritik

Sekundärdata som har använts i studien har valts ut med selektiv noggrannhet så att de är förankrade i forskningsområdet. Materialet är hanterat med intellektuell hederlighet vilket innebär att vi inte har förvanskat materialet utan är hederliga i utredningen och presentation. Argumentationer och utläggningar är hänvisade till relevanta och aktuella källor som är granskade av sakkunniga. Kurslitteratur som har använts kommer ifrån Lunds universitetsbibliotek och databas vilket stärker trovärdigheten då den antas ha en vetenskaplig förankring.

4. Analys

Följande avsnitt indelas i tre teman identifierade utifrån de gröna entreprenörernas berättelser. För att få en sammanhängande förståelse för respondenternas resonemang i den insamlade empirin har vi tagit hjälp av de teorier som presenterats ovan. Avsnittet ekologisk hållbarhet svårt att definiera baseras på teorin om ekoentreprenörer för ekologisk hållbar utveckling, avsnittet den dynamiska balansen mellan ekologisk och ekonomisk hållbarhet baseras på teorin om hållbar affärsmodell och slutligen avsnittet värdering av resurser skapar en bredare syn på stöd baseras på teorin om det resursbaserade perspektivet. Sammanfattningsvis ämnar analysen först att skapa en förståelse för vilka utmaningar de gröna entreprenörerna möter med ekologisk hållbarhet, för att sedan presentera vilka stödtjänster som främst har hjälpt dem i inledningsfasen.

4.1 Ekologisk hållbarhet svårt att definiera

Det alla respondenter har gemensamt är att de har presenterat miljömedvetna produkter inom livsmedelsbranschen för att minska den negativa miljöpåverkan vilket Dean och McMullen (2007) menar är karaktäristiskt för ekoentreprenörer. Det respondenterna även har gemensamt är att samtliga anser att ekologisk hållbarhet är svårdefinierat både för egen del men även för omvärlden. Detta stämmer överens med Corvelles (2016, s.397) förklaring på variationen av hållbarhetens definitioner. Ytterligare en gemensam åsikt utifrån respondenterna är att det är relativt enkelt att upprätthålla ett ekologiskt hållbart företag trots definitionsvårigheter. Deras resonemang kring detta kan tolkas och sammanfattas som att enkelheten i att driva en ekologiskt hållbar verksamhet beror på deras passion för hållbarhet medan svårigheten beror på externa faktorerna såsom den extra ekonomiska bördan eller informationsbristen om hållbarhet.

Grundare 7 uttrycker att en av svårigheterna med att upprätthålla ett ekologiskt hållbart företag är att man måste hålla koll på hur den ekologiska utvecklingen går. Hon säger "det är otydligt om vad som är rätt och vad som är fel". Grundare 2 förklarar att Rescued Fruits har en miljömedveten affärsidé då de tar hand om överbliven frukt, men frukterna i sig är inte ekologiska eller lokalproducerade. Grundare 2 framhåller att ju längre bortifrån frukten kommer, desto viktigare är det att den räddas. En utmaning är svårigheten att övertyga kunder om att det är en hållbar produkt på grund av definitionsproblemet. Hon menar att problematiken är om kunden har bestämt sig för att bara handla helt ekologiskt så väljs

produkterna från Rescued Fruits bort. Vi tolkar detta som att bara för att en produkt inte ekocertifierad så betyder det inte att produkten eller verksamheten är ohållbar. I detta fall minskar Rescued Fruits matsvinn genom att använda sådant som bara skulle slängts annars. Det är inte enbart grundare 2 som resonerar så utan definitionsproblemet av hållbara företag framkommer i andra intervjuer.

Det är inte lätt att väga in vad som är hållbart, folk väger ju in olika aspekter i vad som är hållbart... En del tycker att stötta lokalt jordbruk minskar transportsträckor, att det är liksom det viktigaste vi ska jobba med inom hållbarhet. Medans andra säger att import gör inget så länge det är ekologiskt. Målet är att ju att få så mycket lokalt och eko som möjligt, men om man ställs mellan, vilken väg ska vi gå så att säga. Så det är verkligen inte lätt. (Grundare 1)

Alltså grejen är ju att vi har ju aldrig varit helt svartvita, vi har aldrig haft bara helt ekologiskt certifierade produkter. Vi säger bara att allt ska antingen vara lokalt eller ekologiskt och alla ska ha ett hållbarhetstänk. Å på den premissen så behöver vi inte vara helt ekologiska. (Grundare 1)

Grundare 4 har en åsikt som skiljer sig från Soneryd och Ugglas (2011, s.33) resonemang om att företag förväntas ha och styras mot ett miljömässigt ansvar.

Om vi ska maximera antalet hållbara alternativ så ska vi göra det lätt för företagen att göra hållbara alternativ eller göra alternativ överhuvudtaget. Och om det är hållbarhet eller inte det tror jag inte att bolagen bestämmer, det tror jag inte staten bestämmer heller, det tror jag konsumenten bestämmer. (Grundare 4)

Grundare 6 resonerar i likhet med grundare 4 och förklarar att det är kunden som skapar värde och inte företagen, på samma sätt är det kunden som bestämmer vad den anser är ekologiskt hållbart. På samma linje är Grönroos (2015) som hävdar att det är kunden som skapar värde och att det är företagen som ska underlätta för kundens värdeskapande. Grundare 1 menar att man måste tillföra det värdet av hållbarhet som kunden förstår. Som exempel säger hon att hon hade kunnat baka allt på dyrare spannmål som hade varit bra för biologisk mångfald men att kunden kanske inte förstår värdet av det. Då är det enklare att använda sig av ekologiska och lokalproducerade råvaror som kunden förstår är hållbart förklarar hon. Grundare 6 anser att det svåraste med att starta ett grönt företag är just att definiera hållbarhet. Även om det

däremot är svårt att förklara sig externt att man är hållbar så menar hon att sålänge man håller en transparens är det försvarbart. Vidare menar hon att livsmedlet måste smaka bra, det räcker inte med att det bara är hållbart. Grundare 4 för ett likartat resonemang och menar att man i så fall bara skulle kunna sälja luft med en prislapp. Till viss del är grundare 7 inne på samma linje men hon pekar på en utveckling där man förr valde bort ekologiskt för kvalitet men att kvalitet idag ofta är ekologiska val.

Ja och jag tror ändå inte att man kan styra så mycket uppifrån. Jag tror folk gör som de vill ändå. Men många tycker det är bra, och tycker att staten borde gå in och peka här å här och det är bra med ekologiskt. (Grundare 4)

Påstående från grundare 4 står i kontrast till vad Paulsson (2015, s.182) uttrycker i sin skrift om att staten är en viktig aktör i en hållbar utveckling eftersom staten själv kan bestämma utvecklingen inom landets egna gränser. Grundare 5 lyfter fram den positiva utvecklingen kring hållbarhet genom att nämna en ny lag om redovisning av matsvinn som kom 2016. Genom hennes uttalande kan det tolkas som att hon tror att staten kan påverka den hållbara utvecklingen. Även grundare 8 framhäver att staten kan påverka den hållbara utvecklingen genom policys som medför en effekt på företagare. Grundare 4 menar att han tror att det är svårt att styra folks köpbeslut på ett statligt håll och det kan därmed tolkas att grundare 4 resonerar i likhet med Hall och Williams (2008, s.96) om att staten borde agera förmedlare istället för att ge direktiv om hur man ska agera. Det kan även tolkas som att grundare 1 och 2 uppfattning sammanfaller med Hall och Williams (2008, s.96) syn på att statens roll är främst att stötta genom ett företagsklimat som främjar flexibilitet och nätverkskapacitet. Även Soneryd och Ugglå (2011, s.33) menar att staten bör initiera samverkan och skapa förutsättningar för en hållbar utveckling.

Jag tror att statens roll är framförallt att jobba med att göra hållbarhet till norm i samhället så att det finns utrymme för hållbara startups. Så att liksom, så att det är bäddat och klart så att säga snarare än att lyfta startupsen i sig utan att skapa förutsättningarna för dom att grönska för att hållbarhet blir normen. (Grundare 1)

Är man öppen för företagande och folk som ska starta företag, så blir det en naturlig konsekvens på något sätt som samhället ser ut idag med de utmaningarna för ekologiskt företagande som ska få lättare att få fotfäste. Det är ju svårt för alla företag att starta. Det är ju en utmaning oavsett liksom... (Grundare 2)

...där kan jag känna någonstans att det kanske borde finnas en segmentering av något slag där dom som kanske jobbar med *impact* har en annan skattelättnad bara för att dom faktiskt ger tillbaka till samhället fast på andra sätt då och inte bara i kronor och ören. För att det skulle ju också gynna samhället i det långa loppet. (Grundare 8)

Resonemanget från grundare 8 ligger i linje med Balls (2016) samt Tilley och Youngs (2009) påstående om att entreprenörer som beaktar miljömässiga problem och prioriterar långsiktig hållbarhet och borde få skattelättnader från regeringen. Respondenterna verkar generellt vara överens om att det mest önskvärda stödet vore ett främjande företagsklimat för hållbara företag snarare än en alltför styrande stat. När vi frågar respondenterna om det finns någon stödtjänst som skulle kunna underlätta deras arbete i att starta och bedriva en ekologiskt hållbar verksamhet så är det ett flertal som lyfter fram behovet av expertstöttning i form av hållbarhetskonsulter.

Jag önskar att det fanns mer stöd, alltså 'här är en konsult som kommer in och ger oss 10 tips på hur vi kan göra vår verksamhet mer hållbar', någon som faktiskt är insatt. Att 'det här ska ni inte sälja för det är bara hittepå att det är hållbart eller 'reovera om så här så spar ni energi'. Det hade ju varit drömmen, men jag har ju inte hittat det än så länge i alla fall. (Grundare 1)

...för oss är det svårt att hur ska vi hitta en hållbar förpackningslösning, hade man hittat kanske aktörer som hade kunnat hjälpa till med i hur vi ska gå tillväga, vad man ska forska kring, vad det finns för aktörer som kan hjälpa till eller som jobbar med det här... Så det är väl typ att det skulle finnas mer tillgänglighet av aktörer som kan hjälpa oss. (Grundare 6)

Jag tror att en hållbarhetscoach skulle vara väldigt bra, att man får möjlighet att ha ett samtal och att man precis då, om man tänker på arbetsmiljöverket som kör uppsökande verksamhet så borde det finnas någon form av uppsökande verksamhet vad gäller hållbarhetscoacher. Som går igenom och kollar och sätter krav på en eller säger 'det här kan du göra. (Grundare 7)

Hammond (2006, s.35) menar att en viktig aspekt i ekologisk hållbar utveckling är att effektivisera resursförbrukning och begränsa fossila bränslen. Rummukainen och Smith (2015, s. 13) menar också att det är viktigt att arbeta långsiktigt med att behålla jordens

ekosystem och dess funktioner. Vi tolkar det som att det uppstår ett gap eftersom ekologisk hållbar utveckling förutsätter att man har kunskapen om hur man som individ och företag kan bidra till en hållbar utveckling, men att det är svårt som företag att få tillgång till hållbarare alternativ eller kunskap om hur man kan bli mer hållbar. Grundare 1 säger att det skulle underlätta om det fanns någon som kunde analysera verksamheten och säga hur man kan jobba ännu mer hållbart. Grundare 1 poängterar att hållbarhet inte är ett mål utan en ständig strävan och förklarar att de alltid vill utveckla sin hållbarhet i verksamheten.

Vissa respondenter ser begränsningar med hållbarhetscoacher. Grundare 5 förklarar att hon tror på konceptet men att motstånd kan uppstå från företag som tror att det kan klara hållbarhetsarbetet på egen hand tills de inser dess svårigheter.

Så jag tror också om hållbarhetscoach eller hållbarhetskonsult att det finns ett motstånd från företag att ta in det, för de tänker att 'det här klarar vi själva, det är ju inte så svårt' och sen när de börjar arbeta med det så tänker de att 'jo men det här var ju skitsvårt, det var ju jättejobbigt'. Så vi måste ta in någon. Det tror jag har kommit med Agenda 2030, att fokus är hållbarhet på massa olika punkter hos företag idag. (Grundare 5)

Grundare 4 delar inte den uppfattning som 5 ger uttryck för och berättar att han inte tror på hållbarhetscoacher. Han argumenterar för att det skulle ställas väl höga krav på en person att se till företagets bästa utan att vara intressent och därmed få ut något av det för egen del.

4.2 Den dynamiska balansen mellan ekologisk och ekonomisk hållbarhet

Något som blir uppenbart genomgående i respondenternas berättelser är att de drivs av att förbättra världen vilket stämmer överens med Jolink och Niestens (2015) definition av en ekoentreprenör. Däremot påvisar entreprenörerna en spänning mellan att driva en hållbar verksamhet samtidigt som den skall vara lönsam, vilket stöds av teorin om hållbar affärsmodell. Flera av respondenterna beskriver uttryckligen sin tro på att hållbarhet är framtiden och att lönsamheten för ekologisk hållbarhet kommer. Grundare 5 menar att affärsidén till Foodloopz grundas på att göra gott för miljön men har insyn i att den även måste vara lönsam. Grundare 8 intar en ställning som påminner om grundare 5:s och menar att Refood kom till för att bidra till en hållbar utveckling i samhället.

Så min drivkraft är inte att tjäna mycket pengar även om det vore trevligt men det är framförallt att göra *impact*. Sen vill jag ju ha en affärsmässig hållbar modell också och det tar lång tid, i vårt fall. För vi måste också hitta betalningsviljan hos företagen som idag bara kastar mat. Så hur gör vi det attraktivare och billigare för företagen att sälja ut det på marknaden. (Grundare 5)

Egentligen var ju att ta fram UGLY Smoothie ett sätt att visa på att det fungerar...helt plötsligt har man förändrat synen på vad som är accepterat att äta eller inte bara för att man har förändrat det till en produkt...Vi vill egentligen skapa så mycket *impact* som möjligt genom vårt företag. Men vi måste ju också få in pengar... (Grundare 8)

Jag kan ju säga att om man jobbar med matsvinn då har de flesta en förväntan om att allt du gör ska vara gratis...Ja, fast om du ringer ett eventföretag eller en konsult eller jurist eller vem som helst annars som ska utföra en tjänst så kostar det pengar. (Grundare 5)

Grundare 5 beskriver det som svårt att prissätta miljömedvetna tjänster vilket Stål och Bonnedahl (2016) också poängterar i sitt resonemang. Stubbs och Cocklin (2008) menar därför att gröna entreprenörer behöver hitta en hållbar affärsmodell som kan se värdet och samhällsnyttan och inte enbart verkar enligt efterfrågan på den traditionella marknaden. De gröna entreprenörerna anser sig noga behöva hitta dynamiken mellan ekologiska val och ekonomisk lönsamhet. Uttalandet från grundare 5 ligger i linje med Nikolaous et al. (2018) argument om att gröna entreprenörer snarare drivs av hållbarhetsincitament än ekonomiska vinster. Företag tycks efterfråga samhällsnyttiga och klimatsmarta tjänster men verkar samtidigt inte vilja betala för dem.

...Man kommer tampas med massa vägval när man väljer att jobba med större syften än att bara tjäna pengar. Då måste man hela tiden upprätthålla förtroendet. Man kan aldrig trampa fel, göra råvarofel till exempel. Det måste gå tu i tu med det man har lovat sina kunder...vi gör produkten av en anledning, de köper produkten av en anledning... Ja, det är en svår balans och det behövs nog mer stöttning i det här. Okej vad är ett vettigt hållbart företag. Hur bygger man upp det? (Grundare 2)

I allt hållbart företagande... måste det finnas en balans mellan det du gör och marknaden. Om inte det säljer då är det ju struntsamma om du sover gott på natten. För att kan du inte göra en affär eller en affärsidé av det så är det ingen idé att hålla på med

det...det är därför det heter hållbart företagande och inte hållbar ideell verksamhet liksom. (Grundare 3)

Grundare 3 uttrycker kombinationen av den ekonomiska och ekologiska dimensionen som en motgång, eftersom det är svårt att förena i form av värdeskapande. Däremot anser grundare 3 att om en affärsidé ska överleva långsiktigt så måste den vara hållbar på något vis eftersom människor blir alltmer miljömedvetna idag. Utifrån entreprenörernas uttalande kan det tolkas som att gröna entreprenörer upplever det svårt att finna den dynamiska balansen mellan ekonomisk och ekologisk hållbarhet och att det är svårt att hitta en helt hållbar affärsmodell som fungerar. Grundare 2 framhäver att det är svårt för startups överlag att komma igång men att det är ännu svårare när man har en hållbar affärsmodell. Grundare 8 menar att Refood drivs av att göra skillnad i samhället men om man tänker på den långsiktiga hållbarheten så måste företaget hitta en affärsmodell som är lönsam idag för att kunna skapa förändring. Detta överensstämmer med resonemanget Jolink och Niesten (2015) lyfter fram om att det är svårt att balansera de hållbara idealen med att driva en verksamhet som går runt.

...Det gäller ju att välja, vad ska vi satsa på liksom och det är ju en balansgång där för att vi måste ha stödet för att leva just nu men vi måste också skapa förändring och hitta en affärsmodell som bär sig själv och då får du balansera de olika bitarna och det är jättesvårt. (Grundare 8)

Vad som skiljer gröna entreprenörer från andra entreprenörer är just att deras företagsmodeller är grundade på ekologiskt hållbara principer och därför skiljer sig från Hoppmann et al. (2018) resonemang om att hållbarhetsinitiativ endast tas när det påverkar ekonomin positivt.

...jag kan inte undgå från att tänka att det här är det mest lönsamhetssmarta också, det är ju detta som är framtiden. Det är ju vad kunderna vill ha i längden liksom så det är det som kommer hålla. Så det känns ju oerhört ekonomiskt smart. Det är bara att man måste ändra på hur vi ser på företagande... (Grundare 7)

Resonemanget från grundare 7 om att hållbarhet är framtiden och att det är "lönsamhetssmart" i längden kan tolkas som att hon strävar efter att arbeta hållbart för att det är det smarta och rätta valet för samhället, vilket Stubbs och Cocklin (2008) också menar är en utgångspunkt för hållbara entreprenörer.

Grundare 6 upplever att det finns en finansiell begränsning i att vara ekologisk. Företag kan exempelvis tänkas behöva mer pengar till marknadsundersökning för att ta reda på vad kunden efterfrågar när det kommer till ekologiskt hållbara produkter. Denna åsikt delar även Grundare 4 som menar på att stöd i form av finansiellt bidrag är positivt för att just undersöka vad kunden efterfrågar. För att ge perspektiv i frågan ger grundare 6 ett exempel på avvägningen mellan den ekologiska och ekonomiska hållbarheten, och berättar om en önskan om ett miljövänligare fraktalternativ men att det skulle resultera i en högre företagskostnad vilket i sin tur leder till ett högre produktpris. Det kan tolkas som att grundare 6 menar att samtidigt som man vill vara klimatsmart, vill man ge kunderna en produkt som är prisvärd. Uttalandet tyder på att större hänsyn tas till den ekonomiska aspekten än den ekologiska vilket kan tänkas bero på att entreprenörerna inte har något annat handlingsalternativ på grund av hur marknaden ser ut idag. Detta motsäger den nya SDG-modellen som visar på behovet av att integrera de tre hållbara aspekterna och där den ekologiska aspekten utgör grunden (Stockholm Resilience Centre, u.å).

Jag tror att hur väl du lyckas upprätthålla en ekologisk hållbarhet eller en hållbarhet överlag handlar om hur väl du lyckas balansera kundvärdet med det som är hållbart. Det spelar ju ingen roll om vi gör något som är hållbart om inte konsumenten eller en kund kan se det och anta det. (Grundare 6)

Även Grönroos (2015) menar att företag borde underlätta kundens värdeskapande genom att erbjuda värde via produkten. Grundare 6 förklarar att om kunden efterfrågar soja i produkten, vilket inte är det mest hållbara alternativet, så försöker Earth Bite hitta en liknande råvara som är mer hållbar. Detta kan tolkas som en övervägning mellan ekonomin och den ekologiska aspekten då man är i behov av att kunden köper produkten samtidigt som man vill erbjuda ett ekologiskt hållbart alternativ. Denna tolkning är i linje med hur Jolink och Niesten (2015) beskriver ekoentreprenörers resonemang när de försöker förena företagets lönsamhet med holistisk hållbarhet. Detta kan vi även koppla till dilemmat för grundare 1 när hon måste ta ställning till huruvida hon ska sälja produkter som inte är miljömässigt försvarbara.

Jag fick lite kritik från en medlem här om dagen som frågade varför har vi fem sorters ris i lösvikt när ris är en av dom kolhydratkällor som är sämst för miljön. Så sa jag det att vi säljer väldigt bra med ris och folk köper väldigt mycket ris hos oss... Det handlar ändå om att vi måste få en ekonomisk stabilitet i vår verksamhet för annars kommer vi inte kunna finnas och finns vi inte kan vi inte göra något bra... Jag hade ju önskat att

vi kunde skippa olivoljan och bara ha rapsolja. Men folk kommer in hit och köper jättemycket olivolja. Det kommer säkert sluta med att vi tar in en till sorts olivolja, bara för att det håvar ju in ganska bra med pengar ändå. Å det krävs ju för att vi ska kunna göra det vi gör bäst. Så det är en balansgång.

(Grundare 1)

Grundare 1 menar att det inte är lätt med alla avvägningar som de behöver göra. Hon säger ”man kan verkligen se delar av sortimentet som vi hade kunnat lyfta rent ekonomiskt genom att släppa lite på värderingarna så att säga.” Grundare 1 resonemang är densamma som Jolink och Niesten (2015) om att ekoentreprenörer ständigt behöver överväga om de ska lätta på vissa hållbara värderingar för att se till verksamhetens ekonomiska lönsamhet.

Grundare 6 förklarar att en hållbar affärsmodell handlar om att försöka balansera de ekonomiska, ekologiska och sociala aspekterna i olika delar av affärsmodellen, vilket ligger i linje med Stubbs och Cocklin (2008) resonemang om att företag måste se alla hållbarhetsaspekter som en del av affärsstrategin. Hon menar också att det är just dynamiken som är utmaningen då den finansiella aspekten i företaget begränsar möjligheten till att vara ekologiskt och socialt hållbar. Grundare 6 förklarar att det är dyrt att satsa på forsknings- och utvecklingsarbete för till exempel hållbara förpackningslösningar eller att välja ett miljövänligare fraktalternativ. Hon hävdar att om de haft mer pengar så hade de kommit längre med hållbarhetsarbetet i företaget. Jolink och Niesten (2015) menar också att det är problematiskt att helt fokusera på företagets miljömässiga och ekologiska mål när man behöver ta hänsyn till den kortsiktiga kostnaden för att starta upp ett hållbart företag.

Enligt Freeman och Gilbert Jr. (1992) fokuserar en traditionell affärsmodell på att skapa ett ekonomiskt värde för företag medan Benn et al. (2006) menar att den traditionella affärsmodellen måste innehålla de två andra hållbarhetsaspekterna också. Grundare 6 tvivlar på den traditionella affärsmodellen genom att säga:

Det här med att man tidigare trodde mycket att företag ska vara eller finnas till för att skapa finansiell hållbarhet, det tror vi ju inte på utan jag tror att det här med att skapa miljömässig hållbarhet. (Grundare 6)

4.3 Värdering av resurser skapar en bredare syn på stöd

Vilka resurser företagen har att tillgå visade sig bara skilja marginellt företagen emellan. Det som däremot överraskade var att värderingen av resurser skapade en bredare syn på stöd än hur det traditionellt sett ut. De framgick i entreprenörernas berättelser att de mänskliga och organisatoriska resurserna har utgjort det främsta stödet för företagen, därmed är dessa resurser en gemensam nämnare hos respondenterna eftersom de ansågs vara det främsta stödet för företagen.

En förvånande upptäckt var att bara tre av nio företag uttryckte det finansiella stödet som kritiskt i inledningsfasen. Detta skiljer sig från de andra respondenterna som själva hade sparat ihop startkapital eller lånat av en närstående. Ett flertal respondenter har sökt och erhållit mindre summor i bidrag som däremot inte har varit avgörande för verksamheten. De finansiella bidragen erhöles generellt från statliga aktörer vars syfte antingen var att finansiera nystartade företag eller för att främja hållbar utveckling. Entreprenörerna beskriver ansökningsprocessen för finansiellt bidrag som tidskrävande, osäker och resurskrävande. Resultatet av detta är att det skapas en uppfattning om att det inte ens är någon idé att ansöka eftersom det inte skulle leda till något vilket kan tolkas vara anledningen till att gröna entreprenörer inte använder den formen av resurs. Nedanstående citat tyder på entreprenörernas svårigheter angående ansökan om finansiella bidrag.

...så det kan vara så att det finns en massa pengar men det är inte så lätt att bara håva in för det är så villkorat för olika grejer och du fyller inte alla kriterier överallt. Så det är ganska snårigt att sätta sig in i allt som finns och se 'passar vårt scoop in på deras krav'... (Grundare 5)

...'kan jag ta lån för det här?' nä det kanske jag inte kan. Man är lite osäker... (Grundare 7)

...man måste ha väldigt mycket tid och det rimmar illa med att starta eget för att du inte har mycket tid... (Grundare 3)

Grundare 8 visar sig dela grundare 3:s beskrivning och menar att hon tror att det säkerligen finns massor av stöd att söka men att det tar tid vilket är ytterst värdefullt som företagare. Grundare 8 har inte haft något behov av att söka annat finansiellt stöd eftersom de har erhållit

finansiellt bidrag från Vinnova som möjliggjort skapandet av affärsidén Refood. När Refood däremot ansökte om stöd för att skala upp produktionen nekades de och som följd fick de pausa produktionen för UGLY Smoothie. Anledningen till nekat stöd var byråkratiska hinder, mer specifikt regler kring medfinansiering vilket stämmer överens med resonemanget av grundare 5 om att stöden är villkorade. Grundare 8 tror att Vinnova egentligen ville ge de bidraget men att orsaken bakom nekandet var låg riskbenägenhet. Grundare 8 beskriver en efterfrågan på något som kan hantera risker och menar att mod att våga satsa ofta är det som får idéer att flyga. Konsekvensen av nekandet har en direkt påverkan för Refoods återförsäljare som vill erbjuda miljömedvetna alternativ till konsumenter och en indirekt påverkan på den ekologiskt hållbara utvecklingen. Hennes resonemang tycks resultera i en hög värdering av mänskliga resurser i form av risktagande. Även fast grundare 8 menar att de var i behov av det finansiella stödet ger det en antydning om att finansiella resurser inte är vad som främst efterfrågas, vilket van Weele et al. (2017) framhåller. Vissa respondenter hävdar till och med att stödtjänster i form av finansiellt bidrag kan stjälpa företag istället för att hjälpa dem. Grundare 4 har en skeptisk syn på finansiellt bidrag men menar att denna typ av stöd kan vara positivt beroende på bidragets syfte.

...jag tror ju att mjuka medel i det här fallet saktade ner oss. Att vi liksom kunde ge bort produkter och inte behövde tjäna på att folk köper, gjorde att vi inte fick rätt svar.
(Grundare 4)

Grundare 4 jämför finansiella bidrag med att leva via en respirator och menar att bidraget de fick medförde att det underlättade företagets överlevnad kortsiktigt på marknaden men inte hjälpte långsiktigt. Uppfattning grundare 4 beskriver kan tolkas som att avsikten med bidrag är god men problematiken är det bakomliggande syftet. Det är i linje med Albert och Coutures (2013) negativa syn på stöd som kan ha en hämmande effekt på entreprenörernas självständighet och orsaka att startups blir beroende av stöd. Ytterligare en resurs som utgjorde ett stöd till de gröna entreprenörerna och som vi tolkar värderas högt var fysiska resurser såsom hjälp med lokal. I många av respondenternas fall verkar även stöttningen av den fysiska resursen bero på fastighetsägarens positiva inställning till deras hållbarhetsarbete. Både grundare 1 och 2 fick ett fördelaktigt kontrakt på sin lokal eftersom fastighetsägarna ville stötta deras hållbarhetsarbete.

Ett flertal av respondenterna har suttit i kontorsmiljöer som delar utrymme med andra företag och vissa har till och med blivit erbjudna det kostnadsfritt.

...Jättemycket att bara kunna ha en bra mötesplats...Så det är ett jättestöd... Vi har ju fått en stab av personer...så jag får ju massa kontakter här. Och att då kunna sitta här och småprata bygger ju också relationer och nätverk. (Grundare 5)

...jag satt på Mindpark och hade skrivbord där och fick kontexten utav väldigt många andra företag och väldigt startup-fokuserat liksom. Men blev också ganska snabbt indragen med acceleratorn eller inkubatorn... (Grundare 2)

Utifrån citaten blir det således tydligt att det är de mänskliga och organisatoriska resurserna som har spelat en betydande roll för verksamheterna och därmed skapat det största värdet. I jämförelse med stöd av finansiella resurser som grundare 4 menade möjliggjorde deras överlevnaden på marknaden kortsiktigt menar Johnson et al. (2017, s.98) att mänskliga resurser hjälper företag långsiktigt. När det kommer till mänskliga resurser nämner respondenterna bland annat kompetens, erfarenhet och tillit.

...och då handlar det ju om att för att få lönsamhet så måste vi ju jobba för medarbetarna och se till att det är dom som har drivkraft och motivation. Och då skapar man motivation genom att de lyckas och för att de ska lyckas måste de känna att de har tillit... (Grundare 7)

...sen är det ju erfarenhet, den egna erfarenheten som har varit ovärderlig. Kunna jämföra, kunna lägga pengarna på rätt saker... (Grundare 7)

Det var ju inte bara jag som stod här, utan vi var jättemånga som jobbade och då kunde vi fånga upp alla de här människornas kompetenser. Alla kunde ju helt olika saker...Så det var nog en otrolig resurs. (Grundare 1)

Både grundare 1 som driver en ekonomisk förening och grundare 2 som har ett aktiebolag får kompetens in i företaget då medlemmen eller investeraren även blir en intressent. Det som kan tänkas skilja ekologiskt hållbara företag från ekonomiskt drivna är att de externa aktörernas intresse i större utsträckning beror på viljan att göra något gott för miljön. Grundare 2 understryker detta resonemang och tror inte hennes kunder erbjuder stöttning för egen vinnings skull utan mer för att visa sitt engagemang för affärsidén. För grundare 2 var det en viktig variabel att ta in privata finansiärer i företaget men inte främst för stöd i form av kapital utan för kompetens. Grundare 2 menar att eftersom de ville in i en bransch som de inte hade erfarenhet av så var det expertis som behövdes i inledningsfasen. Den ekonomiska föreningens

medlemmar har på liknande sätt varit ett viktigt stöd för att kunna starta och bedriva verksamheten. Både grundare 1 och 2 menar att det är tack vare engagemanget som de kan jobba så mycket för hållbarhet.

Grundare 1 tror att det är lättare att få hjälp när ens verksamhet är värderingsbaserad och inte drivs av att tjäna pengar. Trots att det möjligen är svårare att få hjälp när man bedriver ett vinstdrivande företag har Grundare 1 ändå fått stöttning från samarbetspartners som förstått vilken position hon befinner sig vid starten. Hon menar således att människor gärna vill stötta ett företag som har ett gott syfte vilket kan tänkas gälla oavsett företagsform. Grundarnas beskrivningar tyder på att den finansiella delen är viktigt för verksamheten men att kompetensen och viljan från externa aktörer som medföljer är viktigare. Med andra ord kan det tolkas som att entreprenörerna värderar den mänskliga resursen högre än den finansiella resursen.

Entreprenörerna resonerar alltså på samma sätt som Penrose (1995) och förstår att anledningen till deras framgångar är de mänskliga resurserna. En sådan resurs som framkommit av deras berättelser och som kan tolkas utgöra ett stort stöd är deras egna eller intressenters drivkraft. Denna drivkraft verkar i många fall baseras på intresset för ekologisk hållbarhet. Med hänsyn till det är det således möjligt att gröna entreprenörer i jämförelse med traditionella entreprenörer värderar denna resurs högre.

Alltså det som i grund och botten har hjälpt oss till att vara till var vi är idag och att komma igång med det här är ju först och främst vår egen drivkraft, vi hade ju en drivkraft till att förändra och påverka något, och skapa något som kunde vara en viktig del i förändringen. (Grundare 6)

Det är mycket blod, svett och tårar och bara för att man känner så passionerat för det man gör och man orkar. (Grundare 5)

...alltså du måste bara gå från ord till handling. Det skulle jag säga är våran styrka i teamet, att vi är väldigt mycket sprinters och bara kör. (Grundare 8)

Det som har blivit uppenbart efter respondenternas berättelser vilket även tycks vara gemensamt för dem är att organisatoriska resurser har varit ett ovärderligt stöd. Samtliga respondenter betonar värdet av samverkan högt vid frågan på vad som främst utgjort ett stöd i inledningsfasen av deras företag. Grundare 2 uttrycker att nätverket har varit den mest kritiska

formen av stöd för henne i starten av hennes företag. Hon beskriver att det sammanhang man hamnar i via exempelvis en inkubator har möjliggjort uppbyggnaden och utvecklingen av företaget. Grundare 6 och grundare 5 resonerar i linje med grundare 2 och båda har varit i kontakt med en accelerator och uttrycker samverkan som A och O för en ekologisk hållbar utveckling i samhället.

Grundare 8 har även fått hjälp från ett accelerationsprogram och menar att förutom teamets drivkrafter har nätverket därifrån utgjort ett stort stöd. När grundare 6 vann titeln som årets blivande entreprenör bidrog det till ett stort nätverk, vilket kan ses som stöd i inledningsfasen. Grundare 6 menar att de inte hade varit där de är idag om det inte hade varit tack vare alla aktörer som har hjälpt dem på vägen. Det kan därmed tolkas som att kombinationen av hjälp från olika aktörer har varit betydelsefull och nästan avgörande för utvecklingen av Earth Bite.

Å det som hände där var ju att det var en ingång till ett stort nätverk liksom, det var ju väldigt mycket bra människor som var på entreprenörsgalan den kvällen. Via det fick jag faktiskt kontakt med mycket bra nyckelpersoner i branschen. Fick en mentor som jag träffade där. (Grundare 6)

Men det är framförallt nätverk skulle jag säga som är liksom det som verkligen där man får hjälp, kontakter, få ingångar och det blir ju väldigt så här att man går genom olika kontakter, man bara slussas vidare. (Grundare 8)

...det är nyttigt samtidigt så är det mest kontakterna man får via dom här som visar sig vara värdefulla, inte exakt vad man har lärt sig på plats... för det man har med sig i vardagen är alla kontakter 'den känner den, den gillar vad du gör' så bygger man sitt nätverk kring sin affär. (Grundare 5)

Grundare 5 menar till och med att nätverkandet var mer betydelsefullt än själva kunskapen hon fick via sin accelerator och belyser just kontakter som de mest värdefulla resurserna. Uttalandet tyder på att problematiken som van Weele et al. (2017) och Uhm et al. (2018) diskuterar där acceleratorerna inte alltid tycks förstå hur de gröna entreprenörerna värderar resurserna som acceleratorerna erbjuder. Nätverk värderas i detta fall exempelvis högre än kunskap när det kommer till vad som främst hjälpt de nystartade företagen. Grundare 1 framhäver vikten av att skapa fler nätverksplatser så att hållbara entreprenörer kan jobba med hållbarhet på flera sätt och på flera plan i samhället.

En fysisk plats för hållbara entreprenörer, en samlingsplats där du kunde få...som liksom en såbädd, där du kan plantera ditt frö. Å växa tillsammans med andra hållbara verksamheter runt omkring, just för att få såna här synergieffekter. (Grundare 1)

Flera respondenter delar grundare 1:s uppfattning om att fler fysiska arbetsplatser och därmed möjligheter till nätverk skulle underlätta hållbara entreprenörers arbete. Detta kan ge belägg för Harts (1995) resonemang om att det resursbaserade perspektivet behöver uppdateras och anpassas till hänsyn av den miljömässiga hållbarheten. Det kan nämligen tänkas resultera i en ökning av förståelse för vad entreprenörer som bedriver en miljömedveten verksamhet behöver för typ av stöd.

Vikten av *co-creation* i just den här branschen är A och O. Det är inte bara med kunder men även med andra aktörer, alltså samarbeten. Jag tror att när det kommer till hållbarhet generellt sätt i livsmedelsindustrin så tror jag att det är väldigt svårt för en aktör att skapa förändring...vi måste ju ha bra relation med våra kunder som sen når ut till kunderna, och alla våra kedjor som säljer, och grossister som säljer våra produkter. (Grundare 6)

Den främsta resursen tycks därmed vara ett starkt nätverk som genomsyras av en hållbarhetsaspekt. Att hållbarhet skapar en bro mellan samtliga relationer oavsett om det är till kunder eller samarbetspartners.

5. Diskussion och slutsatser

I kommande avsnitt presenteras inledningsvis en diskussion av material från analysen med inslag av egna reflektioner som framkommit under arbetets gång. Diskussionen lyfter fram de utmaningar gröna entreprenörer möter i sitt hållbarhetsarbete och betydelsen av de stödtjänster de använt sig av. Stöd får en bredare mening och förstås som något komplext och dynamiskt när det diskuteras i ett sammanhang för gröna entreprenörer. Vidare avslutas diskussionen med att gå från den gröna entreprenörens roll i samhället till att se på samhällets roll för att främja en ekologisk hållbar utveckling. Slutligen besvaras studiens frågeställningar i slutsatser och visar på vad studien bidragit till samt ger förslag på vidare forskning.

5.1 Diskussion och egna reflektioner

I inledningen av analysen presenterades svårigheten med att definiera ekologisk hållbarhet både för företag och kunder. Definitionsproblematiken visar att det är svårt att veta vad som är det mest hållbara alternativet, var man gör störst skillnad och hur man som företag ständigt kan förbättra sitt hållbarhetsarbete. En annan svårighet för de gröna entreprenörerna är avvägningen mellan den ekonomiska och ekologiska aspekten i affärsmodellen. En ekologiskt hållbar affärsidé bidrar inte nödvändigtvis kortsiktigt till en ekonomisk lönsamhet och de gröna entreprenörerna måste därför hitta en dynamisk balans mellan den ekologiska hållbarheten och den ekonomiska vinningen i ett tidigt skede. Finns det ingen ekonomisk lönsamhet kommer inte företaget överleva på marknaden. Då kan företaget inte heller bidra till en positiv samhällsutveckling överhuvudtaget. Vad som skiljer ekologiskt hållbara företag från andra företag verkar vara att de bortser från den kortsiktiga lönsamheten och ser istället potentialen i långsiktig lönsamhet. Med hjälp av teorierna ekoentreprenörer för ekologisk hållbar utveckling och hållbar affärsmodell har vi kunnat förstå problemen som skapar utmaningar som de gröna entreprenörerna stöter på. För att förstå vilka slags stödtjänster som underlättar och hjälper gröna entreprenörer att starta företag måste man förstå skillnaden mellan ekologisk och ekonomisk hållbarhet.

Något som tydligt framgick av entreprenörernas berättelser var att användandet av och betydelsen av stödtjänster för hållbarhetsarbete varierade för de gröna entreprenörerna. Det verkar skilja sig mycket mellan de gröna entreprenörerna angående hur mycket stöttning de har fått i inledningsfasen samt hur mycket stödet har underlättat för deras arbete. En del

menar att stödtjänster har haft en kritisk roll för att kunna starta verksamheten medan andra menar att det är främst de själva och deras inre drivkraft som har bidragit till var de är idag. Vi märkte under studiens gång att just benämningen stöd kan antas ha en negativ association eftersom det kan förknippas med att man söker stöd för att man behöver hjälp. Detta kan vara en av anledningarna till att vissa entreprenörer har sagt att det inte använt sig av stöd.

Under arbetets gång har vi har uppmärksammat en spänning mellan teorierna hållbar affärsmodell och det resursbaserade perspektivet. I analysen har det angetts att det resursbaserade perspektivet inte tar hänsyn till miljön på det sättet som är viktigt för entreprenörer som har ett företag med en hållbar affärsmodell. Kombinationen av dessa två teorier skapade istället en intressant aspekt kring ekologisk hållbarhet som resurs. Det som skulle kunna utgöra en skillnad mellan traditionella och gröna företag är om ekologisk hållbarhet används som en resurs för att skapa en konkurrensfördel på marknaden. Eftersom ekologisk hållbarhet inte ger ekonomisk avkastning som står i proportion till samhällsnyttan kan det därför argumenteras att gröna entreprenörer bör utveckla nya affärsmodeller med ekologisk hållbarhet som konkurrensfördel.

I inledningen av studien fördes en diskussion kring Bennetts (2010) argument om att det är tillräckligt svårt att bedriva företag idag och ännu svårare om man har en hållbar affärsmodell. Vår studie har påvisat att det som underlättar eller hjälper entreprenörerna i inledningsfasen är något mer komplext än bara stöd av finansiell karaktär eller hjälp från en inkubator. Det som har framkommit i studien är vikten av kontakter och kompetens som nätverken har bidragit med. Vi menar att det utbud av stödtjänster som finns att tillgå på marknaden idag inte är de stöd som gröna entreprenörer nödvändigtvis efterfrågar. Det bör finnas en bredare förståelse för vad som hjälper eller underlättar entreprenörer med ekologiskt hållbara affärsidéer både i starten men även i utvecklingen. Man kan fråga sig hur staten, regioner, kommuner, näringslivet, ideella verksamheter och samarbetsorgan ska kunna främja en ekologisk hållbar utveckling om vi inte vet vad som egentligen behövs för att engagera entreprenörer som vill bidra till en positiv samhällsutveckling. Tänk om de gröna entreprenörerna inte hela tiden behövde tänka på avvägningen eller den dynamiska balansen mellan den ekonomiska och ekologiska hållbarheten, eller känna att den finansiella aspekten begränsar dem från möjligheten till att vara mer hållbar i verksamheten. Entreprenörernas förslag om hållbarhetskonsulter skulle därför kunna fylla en funktion vad gäller utveckling av företags hållbarhetsarbete som följaktligen bidrar till att nå de globala målen. För hållbarhet är inte ett

mål för en verksamhet utan det bör vara en ständig process. Man kan alltid sträva efter att bli mer hållbar.

Nystartade företag med en ekologiskt hållbar affärsidé värderar resurser såsom humankapital och organisatoriska resurser högt. Det är främst tillgången till kompetens, nätverk och inre drivkraft som har underlättat och hjälpt entreprenörerna i utvecklingen. Entreprenörernas berättelser om vad som har hjälpt dem i inledningsfasen har gett oss en bredare syn på stöd, eller stödtjänster som vi har valt att kalla det. Detta nya och bredare synsätt kan även tänkas skilja sig från hur allmänheten traditionellt sett har sett på stöd. Vid studiens början antog vi att entreprenörerna lade relativ stor vikt vid finansiella stöd. Under studiens gång har det däremot framkommit att de inte använder sig av finansiella stöd i lika stor utsträckning som man tidigare trott. Några anledningar till detta visade sig vara exempelvis brist på kunskap om vilka stödtjänster som finns att söka, tidskrävande ansökningsprocesser eller tvivel på att ansökningen faktiskt leder till ett bidrag. Uppfattningarna om stödets betydelse eller innebörd har skiftat under studiens gång. Stöd är något så mycket mer än bara ett finansiellt bidrag eller affärsrådgivning. Det handlar om en större helhet där samverkan och viljan att hjälpa varandra mot en mer hållbar framtid sätter grunden för utvecklingsmöjligheter. Generellt sett ser det ut att finnas ett flertal möjligheter till stödtjänster för hållbara affärsidéer ifall man ser på stöd i en bredare mening.

Vår studie bidrar till en bredare förståelse för vad ekoentreprenör uppfattar som meningsfulla stöd. Om världen och i det här fallet Sverige, vill arbeta i riktlinje med FN:s hållbarhetsmål Agenda 2030, är det dags att skapa förutsättningar och plattformar som gynnar ekologiskt hållbara initiativ. Det är kanske inte stödtjänster i sig som alla gånger har varit det kritiska för entreprenörerna i inledningsfasen. Det är de hållbara entreprenörernas engagemang och vilja till att påverka den negativa samhällsutvecklingen som har gjort att de har hittat lösningar för att hitta en dynamisk balansgång i att upprätthålla en ekologisk hållbarhet samtidigt som ekonomin går runt i verksamheten. Vi upplever att alla entreprenörer vi kommit i kontakt med i samband med studien är inspirerade och inspirerande eldsjälar som vill göra skillnad i samhället. Problemet är bara att dagens samhälle behöver fler eldsjälar eller fler entreprenörer som hittar lösningar för befintliga och kommande problem. Det finns säkert många passionerade individer där ute som har idéer på lösningar men som inte kommer igång eller

inte får tillräckligt med stöd och hjälp för att underlätta inledningsfasen och utvecklingen av en ekologisk hållbar affärsidé.

I FN:s Agenda 2030 går det att utläsa att företag ska få hjälp av aktörer för att göra hållbarhetsaspekten till en del av kärnverksamheten. Om aktörer saknar kunskap om vilka stödtjänster nystartade gröna företag använder sig utav och vilken betydelse de har finns det en risk för att deras stöd inte får den effekt som de vill uppnå. Vi ifrågasätter hur nystartade företag ska lyckas upprätthålla en hållbar affärsmodell utan att riskera konkurs om de inte får stöd från samhället. Vi hävdar att det därmed bildas en paradox och menar i likhet med Tilley och Young (2009) att företag som både lyckas skapa lönsamhet och upprätthålla ekologisk hållbarhet ska belönas. Det finns stöd för ekologiskt hållbart företagande idag men det stöd som de gröna entreprenörerna efterfrågar hävdar vi är inte detsamma. Vi menar att det behövs en marknadskorrigerande vad gäller förbättring av stöd för att underlätta för ekologiskt hållbara företag - ett så kallat grönt stöd. Avslutningsvis ska det poängteras att det ska vara lätt att göra rätt. Idag är det svårt att göra rätt och det rimmar dåligt.

5.2 Slutsatser

Syftet med studien är att öka förståelsen för vilka stöd ekoentreprenörer använder sig av och vilken betydelse stöden har spelat för att underlätta deras utmaningar i hållbarhetsarbetet. Denna studie har även lyft fram rollen av inkubatorer och acceleratorer från ett resursbaserat perspektiv något som tidigare forskare påpekat saknats. Vår studie utgör ett bidrag till forskningen om hur gröna entreprenörer använder sig av och skapar värde av stödtjänster i arbetet för en hållbar utveckling.

Vad gäller den första frågeställningen visar studiens resultat på vilka utmaningar ekoentreprenörer möter vad gäller ekologisk hållbarhet. I studien går det att konstatera att en av utmaningarna är svårigheten att definiera vad som är ekologisk hållbarhet och att man därför alltid noga måste följa den ekologiska utvecklingen. En annan utmaning är att finna den dynamiska balansen mellan ekologiska val och ekonomisk lönsamhet. En viktig iakttagelse i vår studie är att trots nämnda utmaningar upplever ekoentreprenörerna det enkelt att driva ekologiskt hållbara verksamheter eftersom deras passion för ekologisk hållbar utveckling underlättar arbetet. Ytterligare en slutsats är att staten är en viktig aktör i ekologisk

hållbar utveckling och bör underlätta för ekoentreprenörer genom att med olika medel skapa ett företagsklimat som främjar samverkan.

Vad gäller den andra frågeställningen visar studiens resultat på vilka stöd nystartade företag med en ekologiskt hållbar affärsidé använder sig av och vilken betydelse stöden spelar och spelat. I studien går det att konstatera att ekoentreprenörer värderar resurser olika. Det har visat sig att andra former av stödtjänster än stöd av finansiell karaktär i många fall har betytt mer för entreprenören vid inledningsfasen. En överraskande upptäckt var att gröna entreprenörerna fick mer hjälp av mänskliga resurser i form av kompetens, tillit och erfarenhet samt av organisatoriska resurser såsom samverkan, interna- och externa relationer än av finansiella resurser. Ekoentreprenörerna beskriver här hjälp från aktörer som närstående, mentorer och samarbetspartners. Denna hjälp har skapat ett nätverk som utgjort ett kritiskt stöd för de gröna företagen. Som ett resultat av vår studie kan man dra slutsatsen att definitionen av vad som klassas som stöd har en bredare innebörd för de gröna entreprenörerna än vad man tidigare trott. Därför hoppas vi med vår studie ha bidragit till att bredda synen på stöd överlag men även synen på hur verksamhetens resurser utgör ett stöd.

Utifrån studiens resultat kan man därmed konstatera att de stödtjänster som idag erbjuds ekologiskt hållbara företag inte alltid är de som efterfrågas av ekoentreprenörerna. Med utgångspunkt i konstaterandet att stöd har en bredare betydelse för gröna entreprenörer samt att staten är en viktig aktör för att underlätta för ekologiskt hållbara företag, kan slutsatsen dras att ekoentreprenörer behöver en marknadskorrigerings. Det vill säga att de stödtjänster som efterfrågas är de stödtjänster som erbjuds på marknaden. Det innebär att stödtjänster måste anpassas till vad ekologiskt hållbara företagen efterfrågar och som underlättar för dem att ta tag i de utmaningar som möter dem. Ur studien framgår det tydligt vilka utmaningar som företag med en hållbar affärsmodell möter och som därmed också pekar på vilka typer av stöd som de är i behov av. Som tidigare nämnt av Dean och McMullen (2007) är det inte minst ekoentreprenörerna som kan bidra med lösningar på klimatproblemen i samhället. Det innebär att när man direkt underlättar för ekologiskt hållbara företag så underlättar man indirekt arbetet med klimatfrågan. På så vis har denna studie bidragit till att öka förståelsen för hur företag med en ekologiskt hållbar affärsidé använder sig av och skapar värde av olika stödtjänster. Den ökade förståelsen kan därmed förändra hur samhället kan anpassa sitt stöd för att på bästa sätt underlätta för gröna företag och indirekt klimatfrågan.

5.3 Förslag till vidare forskning

I denna studie har vi kommit fram till att gröna entreprenörer har en bredare syn på betydelsen av stöd. Vi har därvid dragit slutsatsen att det finns en efterfrågan på en marknadskorrigerande vad gäller förbättring av stöd för att underlätta för ekologiskt hållbara företag.

I vidare forskning hade det varit intressant att undersöka hur stödtjänster kan förändras för att förenkla arbetet för nystartade företag att utveckla sin ekologiskt hållbara affärsmodell. Ur ett tjänsteperspektiv vore det därför intressant att undersöka hur stödgivande aktörer ser på definitionen av stöd. För att underlätta för gröna företag kan det rimligtvis behövas förståelse för perspektiven för både de som får stöd och de som ger stöd. Det hade också varit intressant med en djupare analys av hållbara företag ur det resursbaserade perspektivet. Tidigare studier har poängterat att det resursbaserade perspektivet behöver ta hänsyn till miljön. Genom att undersöka hur hållbara företag begränsar användandet av knappa resurser och vilka hållbara resurser som utnyttjas skulle man kunna vidga och fördjupa dessa studier.

Litteraturlista

Albert, M-N. & Couture, M-M. (2013). The support to an entrepreneur: From autonomy to dependence. *SAGE open*,3(2). doi:10.1177/2158244013492779

Alvehus, J. (2013). *Skriva uppsats med kvalitativ metod*. Stockholm: Liber.

Ammenberg, J. (2004). *Miljömanagement*. Lund: Studentlitteratur.

Ball, C. S. (2016). Energy policies and environmental entrepreneurship: the cases of Britain, France and Germany. Hämtad från <http://ludwig.lub.lu.se/login?url=http://search.ebscohost.com.ludwig.lub.lu.se/login.aspx?direct=true&db=edsble&AN=edsble.690352&site=eds-live&scope=site>

Bansal, P., & Roth, K. (2000). Why Companies Go Green: A Model of Ecological Responsiveness. *Academy of Management Journal*, 43(4), 717-736.

Barney, J.B. (1991). Firm resources and sustained competitive advantage. *Journal of management*, 17, 99-120.

Barney, J.B., & Wright, P.M. (1998). On becoming a strategic partner: the role of human resources in gaining competitive advantage. *Human Resource Management*, 37(1), 31-46.

Benn, S., Dunphy, D., & Griffiths, A. (2006). Enabling change for corporate sustainability: An integrated perspective. *Australasian Journal of Environmental Management*, 13, 156-165. doi:10.1080/14486563.2006.9725129

Bennett, J. (2010). Are we headed toward a green bubble? *Entrepreneur*, 38(4), 51-54.

Bryman, A. (2018). *Samhällsvetenskapliga metoder*. Stockholm: Liber.

Bryman, A. (2011). *Samhällsvetenskapliga metoder*. Stockholm: Liber.

- Clandinin, D. J. (red.) (2007). *Handbook of narrative inquiry: mapping a methodology*. Thousand Oaks, Calif: Sage Publication.
- Corvellec, H. (2016). Sustainability objects as performative definitions of sustainability: The case of food waste-based biogas and biofertilizers. *Journal of Material Culture*, 21(3), 383-401. doi:10.1177/1359183516632281
- Deakins, D., Sullivan, R., & Whittam, G. (2000). Developing business start-up support programmes: Evidence from Scotland. *Local Economy*, 15(2), 159–167. doi:10.1080/02690940050122703
- Dean, T. J., & McMullen, J. S. (2007). Toward a theory of sustainable entrepreneurship: Reducing environmental degradation through entrepreneurial action, *Journal of Business Venturing*, 22, 50-76.
- Freeman, R. E., & Gilbert, D. R., Jr. (1992). Business, ethics and society: A critical agenda. *Business & Society*, 31(9), 9–17. doi:10.1177/000765039203100102
- Grönroos, C. (2015). *Service Management och marknadsföring: kundorienterat ledarskap i servicekonkurrensen*. (3. uppl.) Stockholm: Liber.
- Hall, C. M., & Williams, A. M. (2008). *Tourism and innovation*. [Elektronisk källa] London: Routledge.
- Hammond, G. P. (2006). ‘People, planet and prosperity’: The determinants of humanity’s environmental footprint. *Natural Resources Forum*, 30(1), 27–36. doi:10.1111/j.1477-8947.2006.00155.x
- Hart, S. L. (1995). A Natural-Resource-Based View of the Firm. *Academy of Management Review*, 20(4), 986–1014. doi:10.5465/AMR.1995.9512280033
- Hoppmann, J., Sakhel, A., & Richert, M. (2018). With a little help from a stranger: The impact of external change agents on corporate sustainability investments. *Business Strategy & the Environment*, 27(7), 1052–1066. doi:10.1002/bse.2051

- Johnson, G., Whittington, R., Scholes, K., Angwin, D., & Regnér, P. (2017). *Exploring strategy: text and cases*. Harlow: Pearson Education Limited.
- Jolink, A. & Niesten, E. (2015). Sustainable Development and Business Models of Entrepreneurs in the Organic Food Industry. *Business Strategy and the Environment*, 24, 386-401. doi:10.1002/bse.1826
- Kvale, S., & Brinkmann, S. (2014). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. (3.uppl) Lund: Studentlitteratur
- Massukado-Nakatani, M. S., & Teixeira, R. M. (2009). Resource-based view as a perspective for public tourism management research: evidence from two Brazilian tourism destinations. *Brazilian Administration Review*, 6(1), 62-77. doi:10.1590/S1807-76922009000100006
- Nikolaou, I.E, Tsagarakis, K.P. & Tasopoulou, K. (2018). An examination of ecopreneurs' incentives through a combination between institutional and resource-based approach: A preliminary study. *Management of Environmental Quality: An International Journal*, 29(2), 195-215. doi:10.1108/MEQ-01-2017-0004
- Ostgaard, T.A. & Birley, S. (1996), "New venture growth and personal networks", *Journal of Business Research*, 36, 37-50.
- Paulsson, A. (2015). Är en hållbar tillväxt möjlig?. I Nordh, N. (Red.), *15 hållbara lösningar för framtiden* (s.179–192). Förlagsort: Lunds Universitet. Centrum för miljö- och klimatforskning.
- Penrose, E. (1995). *The Theory of the Growth of the Firm* [Elektronisk källa]. Oxford: Oxford University Press.
- Petrucci, F. (2018). The incubation process of mid-stage startup companies: a business network perspective. *IMP Journal*, 12(3), 544-566. doi:10.1108/IMP-07-2017-0043

- Porter, M. E. (2008). The five competitive forces that shape strategy. *Harvard Business Review*, 86, 78–93.
- Regeringskansliet. (2018). Handlingsplan Agenda 2030, 2018–2020. Hämtad 2019-04-04 från <https://www.regeringen.se/49e20a/contentassets/60a67ba0ec8a4f27b04cc4098fa6f9fa/handlingsplan-agenda-2030.pdf>
- Rennström, J. & Wästerfors, D. (2015). Från stoff till studie. Om analysarbete i kvalitativ forskning. Lund: Studentlitteratur
- Rockström, J., & Sukhdev, P. (u.å). Sustainable Development Goals-modellen (SDG) [bild] Hämtad från: <https://www.stockholmresilience.org/images/18.36c25848153d54bdba33ec9b/1465905797608/sdgs-food-azote.jpg>
- Rummukainen, M., & Smith, H. (2015). På jakt efter en hållbar jord. I Nordh, N. (Red.), *15 hållbara lösningar för framtiden* (s.11–21). Förlagsort: Lunds Universitet. Centrum för miljö- och klimatforskning.
- Scott, D., Hall, C. M., & Gössling, S. (2012). *Tourism and Climate Change. Impacts, Adaptation and Mitigation* [Elektronisk källa]. London: Routledge.
- Soneryd, L. & Ugglå, Y. (2011). *(O)möjliga livsstilar: samhällsvetenskapliga perspektiv på individualiserat miljöansvar*. (1. uppl.). Lund: Studentlitteratur.
- Stubbs, W., & Cocklin, C. (2008). Conceptualizing a “Sustainability Business Model.” *Organization & Environment*, 21(2), 103–127. doi:10.1177/1086026608318042
- Stål, H. I., & Bonnedahl, K. (2016). Conceptualizing strong sustainable entrepreneurship. *Small Enterprise Research*, 23, 73-84.
- Sundaram, A. K., & Inkpen, A. C. (2004). The corporate objective revisited. *Organization Science*, 15(3), 350-363. doi:10.1287/orsc.1040.0068

Swedberg, R. (2012). On Charles S. Peirce's Lecture "How to Theorize"(1903). *Sociologica*, 2, 1–27. doi: 10.2383/38257

Syssner, J., & Meijer, M. (2017). Informal Planning in Depopulating Rural Areas: A resource-based view on informal planning practices. *European Countryside*, 9(3), 458-472. doi:10.1515/euco-2017-0027

Uhm, C. H., Sung, C. S., & Park, J. (2018). Understanding the accelerator from resources-based perspective. *Asia Pacific Journal of Innovation and Entrepreneurship*, 12(3), 258-278. doi:10.1108/APJIE-01-2018-0001

Van Weele, M., van Rijnsoever, F. J. & Nauta, F. (2017). You can't always get what you want: How entrepreneur's perceived resource needs affect the incubator's assertiveness. *Technovation*, 59, 18-33.

Yusuf, J-E. (2014) "Impact of start-up support through guided preparation", *Journal of Entrepreneurship and Public Policy*, 3(1), 72-95. doi:10.1108/JEPP-01-2012-0004

Bilaga 1. Informationsmall till intervjupersoner

Hej X,

Mitt namn är Saga Kjell och jag är en student på Lunds universitet, Campus Helsingborg som läser vid institutionen för Service Management och tjänstvetenskap. Tillsammans med min uppsatspartner Linn Forsander undersöker vi i vårt kandidatarbete 'hur ekologiskt hållbara nystartade företag får stöd', och vi undrar därför om vi skulle få möjlighet att träffa dig för en intervju inom området. Vi är mycket intresserade utav forskningsläget kring detta i å med det ökade intresset av ekologisk hållbarhet och anser att just detta med stöd till företagande med en sådan profil är viktigt. Vi anser därför att din erfarenhet om möjligheter av stöd (finansiering, mentorskap) för att hjälpa er hållbara affärsidé skulle bidra med att uppfylla studien syfte.

Intervjun beräknas ta ca. 1 h och ditt deltagande är helt frivilligt med rätten till anonymitet och att när som helst avsluta din medverkan. Intervjun kommer sedan att transkriberas för att fördelaktigt kunna analyseras och det färdiga arbetet kommer finnas tillgängligt att ta del av efter önskemål.

Vi välkomnar ditt deltagande och eventuella frågor. Återkom till oss om du är intresserad av att delta i studien. Din medverkan uppfyller ett stort för vårt arbete!

Vänliga hälsningar,

Saga Kjell & Linn Forsander

xx3225xx-x@student.lu.se

xx8333xx-x@student.lu.se

Bilaga 2. Intervjuguide

Del 1.

Etiska principer:

- Är det okej att vi spelar in intervjun för att kunna transkribera den för att sedan på så sätt enklare analysera materialet?
- Du har rätt att inte besvara en fråga och kan när som helst avbryta din medverkan.
- Materialet kommer att behandlas konfidentiellt och enbart användas för att uppfylla studiens syfte.
- Är det okej om vi använder ditt namn samt ditt företags namn i studien eller önskar du om att vara anonym?

Del 2. Inledande frågor

- Kan du berätta lite om ditt företag och hur affärsidén/affärsmodellen kom till?
- Hur kommer det sig/varför har du valt att vara miljömedveten i ditt företag?

Del 3. Mellanliggande frågor

Stöd:

- Vad har hjälpt dig i i uppstartandet av företaget?
- Vad anser du att stöd kan vara vid uppstartande av ett företag?

Följdfråga:

Det finns stöd i form av praktiskt karaktär ex. Finansiellt, är det något du använt dig av?

Det finns stöd i form av mental karaktär ex. Mentorskap/coachning, är det något du använt dig av?

- Hur upplevde du utbudet av stöd att söka?

Följdfråga: upplever du att det fanns stöd som stöttade just ekologiskt hållbara affärsidéer?

- Vet du om det finns stöd för just ekologiskt hållbara affärsidéer?
- Vad har du för uppfattning om processen av att söka stöd?

Stödets påverkan:

- Vilken betydelse har stöd haft för din verksamhet?

- På vilka sätt har stöd underlättat/skapat värde i ditt arbete att starta och driva företaget?
- På vilka sätt har stöd hjälpt dig att upprätthålla just den ekologiska hållbarheten i företaget?
- Anser du att det har varit lätt att upprätthålla en ekologisk hållbarhet?
- Finns det några svårigheter med att starta/driva ett företag som fokuserar på ekologisk hållbarhet?

Kortare/direkta frågor:

- Hur upplever efterfrågan av ekologiska hållbara produkter/tjänster?
Följdfråga: Hur har du upplevt utvecklingen av den efterfrågan?
- Märker du av påtryckningar från styrande verksamheter för ekologiskt hållbart företagande?
- Känner du till benämningen inkubator?
Följdfråga: Har du kommit i kontakt med en inkubator under uppstartandet och isåfall på vilket sätt?
- Vilken betydelse tror du samverkan spelar i arbetet för ekologisk hållbar utveckling?
- Vilken roll anser du att staten har när det gäller tillväxten av ekologiskt hållbara startups?

Del 4. Avslutande frågor

- Finns det något stöd/hjälp som du önskar att fanns just för ekologiskt hållbara affärsidéer?
- Finns det något mer du vill tillägga? Har vi glömt något viktigt?